

روایت اتاق اصناف ایران از قانون مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران

مالیات بر ارزش افزوده؛ از قانون تا ضرورت اصلاح

بررسی پیامدهای ناشی از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده بر اصناف و کسب و کارها

سال ۱۴۰۴

روایت اتاق اصناف ایران از قانون مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران

مالیات بر ارزش افزوده؛ از قانون تا ضرورت اصلاح

بررسی پیامدهای ناشی از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده بر اصناف و کسب و کارها

مدیریت روابط عمومی اتاق اصناف ایران

سامان فضلی

احسان سقایی، مرتضی حبیب زاده

زهرافریدزادگان، آیدا فریدی

مریم ترکمان، افسانه می ریز

فاضل پرورش

فاطمه رنجبر

به کوشش:

مجری طرح:

باهمکاری:

تحریریه:

ویراستار:

عکاس:

طراح گرافیک:

از ضعفا مالیات می‌گیریم اما از فلان کلان سرمایه‌دار مالیات نمی‌گیریم این‌ها جرم است. مالیات یک فریضه است. ما امروز از ضعفا مالیات می‌گیریم - از کارمند مالیات می‌گیریم، از کارگر مالیات می‌گیریم، از کاسب جزء مالیات می‌گیریم، اما از فلان کلان سرمایه‌دار، فلان درآمد دار بی حساب و کتاب مالیات نمی‌گیریم؛ فرار مالیاتی دارند؛ این‌ها جرم است؛ فرار مالیاتی جرم است.

بیانات مقام معظم رهبری / بیست و نهم بهمن ۱۳۹۳

در بسیاری از کشورها، مالیات بر اساس سطح درآمد افراد تعیین می‌شود؛ به گونه ای که از خانوارهای پردرآمد مالیات دریافت می‌شود، اما اقشار کم درآمد از پرداخت آن معاف هستند. هدف از دریافت مالیات، حل مشکلات مردم و حمایت از افراد کم برخوردار است.

مسعود پزشکیان
رئیس‌جمهور

موفقیت‌های بزرگ با قدم‌های کوچک آغاز می‌شود

قاسم‌نوده‌فراهانی
رئیس اتاق اصناف ایران

بودجه، دولت کوشیده است تا با گسترش دامنه مالیات و افزایش پایه‌های مالیاتی، کسری بودجه را از طریق دریافت مالیات از مشاغل و کسب‌وکارها جبران کند؛ اقدامی که در نوع خود و در یک نظام اقتصادی پویا و توسعه یافته علاوه بر تأمین بودجه، موجب تقویت و شفافیت اقتصادی می‌شود؛ اما اگر سیاست‌های مالیاتی به گونه‌ای باشد که کسب‌وکارهای کوچک و متوسط را با بحران اقتصادی مواجه کند و به جای تقویت، موجب تضعیف کسب‌وکارها شود، شکی نیست که اهداف اصلی مالیات ستانی محقق نخواهد شد.

مالیات بر ارزش افزوده دقیقاً از آن دست قوانین و سیاست‌گذاری‌هایی است که به عنوان یکی از بزرگ‌ترین موانع در مسیر رشد و شکوفایی کسب‌وکارها و به تبع آن توسعه اقتصادی قرار دارد. به رغم آنکه مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک ابزار کارآمد برای تأمین درآمدهای دولت محسوب می‌شود اما به هزار و یک دلیل دیگر می‌تواند به‌طور غیرمستقیم فشار روانی و اقتصادی جبران‌ناپذیری به کسب‌وکارهای کوچک وارد کند.

شاید در ابتدا هدف از وضع مالیات بر ارزش افزوده، تأمین منابع مالی دولت و ایجاد شفافیت اقتصادی بوده باشد، اما در اقتصاد پرنوسان و پرتورم ایران، اجرای قانون در زمان نامناسب، تبدیل به ضدقانون خواهد شد. بنابراین باید گفت که اجرای مالیات بر ارزش افزوده، اگر در شرایط فعلی اقتصاد ایران اجرا شود یا به درستی مدیریت نشود، بی‌تردید نه تنها نتایج مثبتی در تأمین منابع دولت نخواهد داشت، بلکه اقتصاد کشور را با مخاطرات جدی‌تر روبرو خواهد کرد.

معتقدم در زمانه‌ای که تقویت کسب‌وکارهای صنفی و توجه ویژه به فعالیت‌های اقتصادی، نه یک اقدام بلکه یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است، باید اجرای قوانین بازدارنده متوقف یا به کمترین میزان بازدارندگی کاهش یابند.

اصناف یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران هستند که به دلیل ارتباط مستقیم و بی‌واسطه‌ای که با مردم دارند، نقش مؤثری در ثبات اقتصادی و حفظ تعادل بازار ایفا می‌کنند، مشروط بر اینکه هیچ قانونی مانع تقویت و توسعه کسب‌وکارها نباشد. همانگونه که سنگ‌ریزه‌ها در مسیر موفقیت سرعت قدم‌های کوچک را برای رسیدن به هدف، کُند می‌کنند.

آنچه از تجربه سال‌ها فعالیت اقتصادی در بازار و در کنار مردم، کسبه، تجار و بازاریان کسب کرده‌ام و حاصل تجربیات گوناگونی که در تمام دوران پیش و پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دست آورده‌ام و آنچه در دولت‌های مختلف، در تنگناها و گشایش‌های اقتصادی دیده و تجربه کرده‌ام و امروز می‌توانم از آن به عنوان چکیده‌ای از سال‌ها تجربه بیان کنم در یک عبارت کوتاه خلاصه می‌شود؛ موفقیت‌های بزرگ از قدم‌های کوچک آغاز می‌شود؛ مولفه‌ای که علم اقتصاد نیز بر آن صحنه می‌گذارد و بر ضرورت تقویت اقتصاد خرد با هدف بازدهی و توانمندسازی اقتصاد کلان تأکید می‌کند.

در طول سال‌ها فعالیت، چه در قالب یک فعال صنفی و چه در پُست‌های مدیریتی، همواره بر این نکته تأکید داشته‌ام که بازار، ستون اقتصاد یک کشور را شکل می‌دهد و یکی از مهم‌ترین محرک‌های رشد اقتصادی محسوب می‌شود؛ این یک واقعیت است که توسعه اقتصادی محقق نمی‌شود، مگر با تقویت و توسعه جایگاه بازار.

بازار در ایران نمادی از تحمل و تاب‌آوری در سخت‌ترین شرایط اقتصادی و اجتماعی است؛ بخشی از جامعه که تحت فشارهای ناشی از عوامل درونی و بیرونی و در میان سیاست‌گذاری‌های متفاوت دولت‌های مختلف، با پایداری و مقاومت مضاعف، همسو و هم‌راستا با دولت حرکت کرده و توانسته اقتصاد کشور را از طوفان بحران‌ها به سلامت مدیریت و به حاشیه امن هدایت کند.

بی‌اغراق باید بگویم که رسالت جامعه صنفی کشور که از یک سو اعضای یک جامعه شهروندی را تشکیل می‌دهند و از سوی دیگر مسئولیت اقتصادی سنگینی را در قبال تک‌تک افراد جامعه به دوش دارند، رسالتی بس دشوار است؛ علی‌الخصوص در روزگاری که محدودیت‌های داخلی و خارجی، از گوشه و کنار، کسب‌وکار جامعه صنفی را در مضیقه گذاشته و با انبوهی از چالش‌ها، بحران‌ها و مسائل و مشکلات روبرو کرده است.

در میانه این شرایط، کافیست یک قانون، یک تصمیم‌گیری غیرکارشناسی، یک سیاست ناکارآمد و یک برنامه بدون برنامه‌ریزی، گریبان بازار را بگیرد و اصناف را ملزم به اجرا کند؛ آنجاست که مسیر توسعه و رشد اقتصادی برای دولت هزینه‌بر و در نهایت دور از دسترس خواهد بود. واقعیت این است که طی سال‌های اخیر و در پی کسری پیاپی

تاریخچه / قانون مالیات بر ارزش افزوده؛ آغاز، کاستی‌ها و مسیر اصلاح

تنها بازنویسی قانون کفایت نمی‌کند!

مجموع نقدهای اقتصادی، اجتماعی و عدالت‌محور بخشی از دلایلی هستند که فعالان بازار و صنوف خواهان اصلاح ساختار مالیات، معافیت‌های هدفمند یا تدابیر جبرانی مانند (اعتبار معکوس مالیاتی برای اقشار کم‌درآمد) هستند.

اما ریشه‌ها و دلایل تصویب اولیه این قانون چه بود و چرا تاکنون به زعم اصناف و کاسبان بازار به درستی اجرایی نشده و نتوانسته هدف نخستین خود «عدالت مالیاتی» را به شکل یکسان اجرا کند؟ طرح چنین مسأله‌ای نیاز به آسیب‌شناسی قانون مالیات بر ارزش افزوده در تاریخ سیاست‌های مالیات‌ستانی دارد که باید از سوی دستگاه‌های مربوطه رخ دهد. در این راستا اتاق اصناف ایران به عنوان متولی رسیدگی به مطالبات اصناف، پیگیر و به دنبال حل مصائب و چالش‌های کسبه و صنوف در ادامه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده است.

ریشه‌ها و تصویب اولیه مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۳۸۷

ایده پایه مالیات بر ارزش افزوده بر این اصل استوار بود که جایگزین انواع مالیات‌های فروش و بعضی مالیات‌های غیرمستقیم شود تا فرار مالیاتی کاهش یابد، شفافیت در زنجیره تولید و عرضه بیشتر شود و تامین مالی دولت از منابع پایدار تقویت شود. متن نخستین قانون در سال ۱۳۸۷ در مجلس تصویب شد و اصول و تعاریف مبنایی (تعریف ارزش افزوده، شمول عرضه‌ها، نحوه محاسبه و تکالیف مودیان) در آن قرار گرفت. این قانون بستر حقوقی اولیه را فراهم کرد اما اجرای آن در عمل با نکات و چالش‌هایی روبه‌رو شد.

چرا نرخ ۱۰ درصدی مالیات بر ارزش افزوده نقد شد؟

مالیات بر ارزش افزوده برخلاف هدفگذاری نخستین خود، فشار مضاعف بر هزینه‌های زندگی افراد ایجاد کرد؛ به اعتقاد کارشناسان و فعالان اقتصادی در نتیجه این افزایش قیمت ناشی از ارزش افزوده، تقاضا برای مصرف بسیاری از کالا و خدمات کاهش یافت و در نهایت اثری که به جا ماند، رکود در کسب‌وکار برخی صنوف بود. اصناف مجبور شدند نرخ مالیات را در قیمت فروش لحاظ کنند؛ این افزایش قیمت کالا و خدمات در شرایط کنونی اقتصاد که با تورم، کاهش قدرت خرید و رکود دست و پنجه نرم می‌کند، افزایش هزینه برای خانوار و کاهش حاشیه سود برای اصناف و کسب‌وکارهای خرد را به دنبال داشت.

در نتیجه عدالت مالیاتی و شفافیت مالی که قرار بود بخشی از اهداف سیاست مالیات بر ارزش افزوده را تشکیل دهد خود تبدیل به اهرم فشار بر دهک‌های پایین درآمدی و برخی اصناف خرد شد. گروه‌های کم‌درآمد بیشتر تحت فشار قرار گرفتند چراکه بخش بیشتری از درآمدشان صرف مصرف شد.

از سویی برخی صنوف نسبت به بی‌ثباتی مقررات و هزینه انطباق برای اصناف گلایه داشتند؛ تغییر نرخ هر چقدر هم جزئی نیاز به سازگاری سیستم حسابداری، فاکتورها، قیمت‌گذاری و اطلاع‌رسانی به مشتری‌ها داشت و اصناف خرد هزینه و ریسک این سازگاری را باید به ناچار پرداخت می‌کردند. از این رو افزایش مالیات بر ارزش افزوده اگرچه از نظر درآمدی برای دولت قابل توجیه است، اما به مثابه بار اضافی بر دوش اصناف و مصرف‌کنندگان تلقی شد.

مالیات بر ارزش افزوده در ایران از ابتدا با هدف شفاف‌سازی درآمدهای مالیاتی، گسترش پایه مالیاتی و جایگزینی روش‌های پراکنده مالیات‌های غیرمستقیم معرفی شد. نظامی که از مصوبه اولیه در سال ۱۳۸۷ وارد متن قانونی شد، اما پیاده‌سازی و تکوین کامل آن با خلأها و چالش‌های اجرایی همراه شد.

قانون «دائمی» و اصلاح‌شده در خرداد ۱۴۰۰ تصویب و از آن پس چند موج اصلاحی و اجرایی درخصوص سامانه‌ها، پایانه‌های فروشگاهی، مکانیزم استرداد و تخصیص سهم‌ها تجربه شد. در سال ۱۴۰۴ نیز نرخ پایه مالیات بر ارزش افزوده به اقتضای بندهای بودجه و مصوبات اجرایی ۱۰ درصد تعیین شد. تغییری که بین صنوف و کسب‌وکارها با نقد و اعتراض‌هایی همراه بوده است.

مالیاتی، بازنگری در فهرست مشمولان و معافیت‌ها و بخشنامه‌های مرتبط با فرایند استرداد مالیات و رسیدگی‌های مالیاتی. با این حال در عمل برخی بخش‌ها، به ویژه خدمات خرد و کسب‌وکارهای کوچک و بعضی صنوف، همچنان در گذار به سامانه رسمی با مقاومت یا دشواری روبه‌رو شدند که چنین وضعیتی بیانگر این واقعیت است که قانون مالیات بر ارزش افزوده در مراحل اجرایی همچنان شمولیت و اثربخشی کافی به ویژه درخصوص اصناف خرد نداشته است.

❖ **نقص‌ها و شکاف‌های باقیمانده، از منظر سیاست‌گذاری و اجرا**

قانون مالیات بر ارزش افزوده به طور کلی در بستر عملیاتی خود مشکلات فراوانی در استرداد مالیات داشته است که نشان می‌دهد تنها بازنویسی قانون کفایت نمی‌کند و زیرساخت‌ها، فرهنگ گزارش‌دهی و هماهنگی بین‌بخشی نقش تعیین‌کننده‌ای در این باره دارد. مهم‌ترین نقص‌هایی که تا ۱۴۰۴ می‌توان به آنها اشاره کرد ناهماهنگی بین سامانه‌های بین‌دستگاهی، مشکلات عملیاتی در استرداد مالیات، فضای اقتصادی غیررسمی و عرضه بدون صورتحساب، پیچیدگی تبصره‌ها و معافیت‌ها که شفافیت را کاهش می‌دهد، و مهم‌تر از همه موارد تبعات توزیع نرخ‌ها بر مصرف‌کننده و رفاه اجتماعی است. این نقاط نشان می‌دهد اصلاح حقوقی تنها نخستین قدم است و پیاده‌سازی فناوری، هماهنگی نهادی و سیاست‌گذاری توزیعی سه رکن بعدی هستند.

❖ **وضعیت عملیاتی و نرخ مالیات بر ارزش افزوده در ۱۴۰۴**

مطابق بندهای مصوب در قوانین بودجه و بخشنامه‌های مرتبط، نرخ پایه مالیات بر ارزش افزوده برای سال ۱۴۰۴ به صورت یکپارچه ۱۰ درصد اعلام شده است و مودیان موظف به درج و دریافت آن در صورتحساب‌های فروش خود هستند. در این راستا سازمان امورمالیاتی و وزارت اقتصاد و امور دارایی، برنامه گسترش پایانه‌های فروشگاهی و تسویه الکترونیک را دنبال می‌کنند، اما میزان پوشش کامل هنوز نیازمند اندازه‌گیری و گزارش مستقل است.

قانون مالیات بر ارزش افزوده، اگرچه با هدف ایجاد شفافیت، گسترش پایه‌های مالیاتی و تحقق عدالت مالیاتی طراحی شد، اما در عمل اجرای آن در نزدیک به دو دهه با مجموعه‌ای از چالش‌های ساختاری، نهادی و اقتصادی همراه بوده است؛ چالش‌هایی که بخش مهمی از آن از جنس نقص زیرساخت، ناهماهنگی سامانه‌ای، فرایندهای پیچیده و فشارهای توزیعی بر اصناف و دهک‌های کم‌درآمد است. تجربه ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد «اصلاح متن قانون» لازم است اما کافی نیست؛ زیرا کارآمدی واقعی این قانون زمانی محقق می‌شود که سه ضلع فناوری و سامانه‌های یکپارچه، فرهنگ و مشوق‌های گزارش‌دهی، و هماهنگی میان نهادهای متولی به‌طور هم‌زمان تقویت شود.

مادامی که این سه ضلع تکمیل نشوند، پیامدهای اجرایی همچون بار مالیاتی سنگین بر اصناف خرد، بی‌اعتمادی نسبت به سازوکار بازپرداخت، و عدم تحقق عدالت مالیاتی استمرار خواهد داشت. ازاین‌رو مسیر اصلاح مالیات بر ارزش افزوده باید در کنار بازنویسی‌های قانونی، بر «اجرای هوشمند»، «حمایت از صنوف آسیب‌پذیر» و «بازطراحی سیاست‌های توزیعی» استوار باشد تا این نظام به هدف اصلی خود یعنی ایجاد شفافیت و عدالت پایدار نزدیک شود.

❖ **نواقص مرحله نخست اجرای قانون (۱۳۸۷) - تا قبل از ۱۴۰۰**

در روند اجرای نسخه اولیه، چند دسته مهم از مشکلات ساختاری و اجرایی آشکار شدند؛ ازجمله ضعف سازوکارهای الکترونیکی و پایانه‌ای. صدور صورتحساب و نگهداری اسناد نیاز به سازوکارهای الکترونیکی و پایانه‌ای داشت اما زیرساخت یکپارچه و فراگیر ازجمله فاکتور الکترونیک، اتصال مودیان به سامانه متمرکز و پایانه‌های فروشگاهی استاندارد در سطح کشور به‌طور کامل وجود نداشت که منجر به فرار یا گزارش ناقص شد.

❖ **تاخیر در فرایند استرداد و بازپرداخت مالیات پرداخت‌شده**

صادرکنندگان و مؤدیانی که مازاد مالیات قابل استرداد داشتند، با تاخیرهای طولانی و بروکراسی پیچیده مواجه می‌شدند که نقدینگی فعالان اقتصادی را تحت فشار گذاشت.

استثناءهای پراکنده و ناسازگار: فهرست معافیت‌ها (کالاهای اساسی، برخی خدمات دولتی یا صنوف) که در متن‌ها و بخشنامه‌ها متفاوت تفسیر می‌شد، باعث ایجاد پدیده «بدون تناسب بودن پایه مالیاتی» و اختلاف در اعمال مالیات شد.

نا توانی در مقابله با اقتصاد غیررسمی و بخش‌هایی که صورتحساب صادر نمی‌کردند: بخشی از اقتصاد با مداخله کمتری در سامانه رسمی باقی ماند که پایه مالیاتی را تضعیف کرد. این نقاط ضعف اجرایی در عمل مانع تحقق کامل هدف‌های تبیین‌شده قانون اولیه و باعث شد اصلاحات عمیق‌تری مورد توجه قرار گیرد.

❖ **قانون «دائمی» مالیات بر ارزش افزوده (خرداد ۱۴۰۰) چه تغییراتی به همراه آورد؟**

با توجه به کاستی‌های اجرا، مجلس در تاریخ ۲ خرداد ۱۴۰۰ قانون جدیدی با به اصطلاح «قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده» را تصویب کرد که نسخه اصلاح‌شده از قواعد و رویه‌ها بود. نکات کلیدی که در قانون ۱۴۰۰ برجسته شد، عبارت بودند از تکمیل چارچوب حقوقی و تعاریف، شامل بازنویسی و شفاف‌سازی تعاریف، قلمرو شمول و تکالیف دستگاه‌ها، ازجمله مأموریت‌های سازمان امور مالیاتی.

تاکید بر توسعه ابزارهای الکترونیکی و پایانه‌های فروشگاهی نیز یکی دیگر از تغییراتی بود که الزام پایانه‌های فروشگاهی و صدور صورتحساب الکترونیک را به همراه داشت تا زنجیره گزارش‌دهی بهتر ردیابی شود.

مقررات بازبینی و فرایندهای استرداد با هدف تسهیل جریان نقدینگی برای صادرکنندگان و مودیان واجد شرایط تقویت شد، هرچند در عمل چالش‌های اجرایی هنوز وجود داشت.

از این رو تصویب قانون ۱۴۰۰ را می‌توان نقطه عطف سیاست مالیاتی ارزش افزوده دانست؛ چراکه علاوه بر بازتعریف حقوقی، دولت و سازمان امور مالیاتی را موظف کرد به سرعت ابزارهای اجرایی تا سامانه‌ها، پایانه‌ها و دستورالعمل‌ها را توسعه دهند.

❖ **مراحل اجرایی پس از قانون ۱۴۰۰ و اصلاحات آیین‌نامه‌ای (۱۴۰۰-۱۴۰۴)**

بعد از تصویب قانون جدید، مجموعه‌ای از اقدامات و بخشنامه‌ها صادر شد؛ ازجمله راه‌اندازی یا توسعه سامانه‌های مودیان مالیاتی، الزام به نصب و اتصال پایانه‌های فروشگاهی، تجمع با سامانه

امید سامری / نائب رئیس اول اتاق اصناف ایران
ورئیس اتاق اصناف مرکز استان بوشهر

کسری نقدینگی کسب و کارها؛ ماحصل مالیات بر ارزش افزوده

کالاها افزایش می‌یابد. گران شدن قیمت تمام شده کالاها نیز منجر به کسری نقدینگی کسب و کارهای کوچک و متوسط می‌شوند. به گفته وی زمانی که تولیدکننده هزینه را به قیمت نهایی منتقل می‌کند، در نتیجه مالیات بر ارزش افزوده باعث افزایش بیشتر قیمت‌ها، کاهش قدرت خرید مردم، فشار بر مصرف‌کننده و تشدید رکود تقاضا در بازار می‌شود.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان بوشهر ادامه داد: در شرایط تحریم که مردم و کسب و کارها در تنگنای فشار اقتصادی فعالیت می‌کنند، مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند نقش تشدیدکننده بر تورم داشته باشد. در واقع با توجه به اینکه تحریم‌های اقتصاد عموماً با رکود و تورم همزمان روبه‌روست، از یک سو قیمت‌ها را افزایش می‌دهد (تورم) و از سوی دیگر تقاضا را کم می‌کند (رکود) و در نهایت این وضعیت به رکود تورمی عمیق‌تری منجر می‌شود.

نائب رئیس اول اتاق اصناف ایران در پایان بر ضرورت به تعویق افتادن اجرای طرح مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف تأکید کرد و گفت: اقتصاد ایران در حال حاضر ظرفیت و گنجایش این حجم از فشار اقتصادی به ویژه در حوزه مالیات را ندارد.

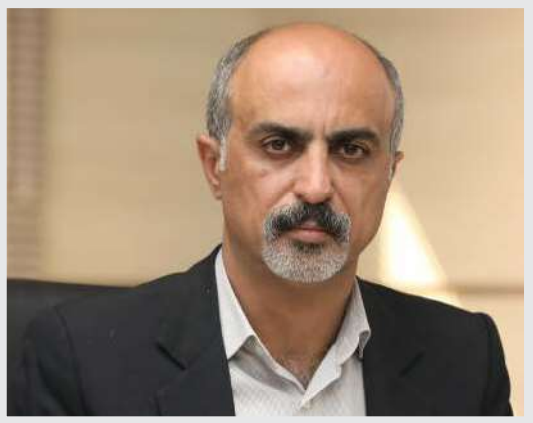

نائب رئیس اول اتاق اصناف ایران، شرایط کنونی اقتصاد ایران را مهیا و آماده اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده همه صنوف ندانست و گفت: اقتصاد کشور علاوه بر چالش‌های درونی با چالش تحریم‌های اقتصادی نیز مواجه است و دریافت مالیات بر ارزش افزوده در شرایط تحریم اقتصادی می‌تواند پیامدهای مهمی برای تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان و کل اقتصاد به همراه داشته باشد.

امید سامری افزود: با توجه به اینکه در شرایط تحریم، هزینه تولید افزایش می‌یابد، واردات سخت و مواد اولیه گران و کمیاب می‌شود، در نتیجه نقدینگی بنگاه‌ها بیشتر تحت فشار قرار می‌گیرد و قیمت تمام شده

شهاب ناصری / نائب رئیس دوم اتاق اصناف ایران
ورئیس اتاق اصناف مرکز استان کردستان

قانون مالیات بر ارزش افزوده، فشار پنهان بر اصناف و چرخه تولید

نائب رئیس اتاق اصناف ایران با اشاره به قانون مالیات بر ارزش افزوده، اظهار کرد: قانون مالیات بر ارزش افزوده اگرچه با هدف ایجاد شفافیت مالیاتی و ساماندهی زنجیره توزیع تدوین شد، اما در اجرا با چالش‌هایی همراه بوده که بخش مهمی از آن متوجه اصناف و کسب و کارهای خرد است. امروز بسیاری از فعالان بخش کوچک و متوسط اقتصاد، به دلیل پیچیدگی‌های ساختاری این قانون و زیرساخت‌های ناقص اجرایی با فشارهایی مواجه‌اند که گاهی فعالیت اقتصادی آنها را تهدید می‌کند.

شهاب ناصری، گفت: به عنوان نماینده بخشی از جامعه اصناف، اصلاح این قانون را ضرورتی فوری می‌دانم؛ اصلاحی که نه به معنای کاهش درآمدهای دولت، بلکه به معنای افزایش کارایی و عدالت مالیاتی است. در حال حاضر یکی از اصلی‌ترین نواقص قانون فعلی، فقدان شفافیت در تعیین مشمولان است. بسیاری از صنوف خرد در سال‌های گذشته بارها با پرسش‌هایی مواجه بوده‌اند که حتی مأموران مالیاتی نیز پاسخ‌های یکسانی برای آن نداشته‌اند.

رئیس اتاق اصناف سنندج افزود: این ابهام سبب شده اختلافات گسترده‌ای در فرآیند رسیدگی و تشخیص شکل بگیرد و فعال اقتصادی در معرض برآوردهای سلیقه‌ای قرار گیرد. قانون باید ساده، یکدست و قابل فهم باشد؛ در حالی که وضعیت فعلی بیشتر به

سمت تفسیرپذیری نامحدود حرکت کرده است.

وی با تأکید بر اینکه قانون مالیات بر ارزش افزوده، در ظاهر مالیاتی بر مصرف‌کننده نهایی است، اما در عمل اصناف آن را پیش‌پرداخت می‌کنند، ادامه داد: یک واحد صنفی باید مالیات را در دوره‌های سه‌ماهه پرداخت کند، حتی اگر هنوز مطالباتش از مشتریان وصول نشده باشد؛ این یعنی خروج نقدینگی از کسب و کار در زمانی که بنیه مالی بسیاری از واحدهای خرد ضعیف است.

نائب رئیس اتاق اصناف ایران افزود: در شرایط رکود، این فشار دو برابر می‌شود؛ چراکه پرداخت مالیات بدون جریان نقدی کافی، فعالیت بسیاری از واحدها را تهدید می‌کند. نظام مالیاتی باید سازوکاری منعطف برای صنوف کوچک داشته باشد، نه اینکه همه را با یک الگوی واحد و غیرمنعطف مواجه کند.

مهدی امیدوار / سخنگو و خزانه‌دار اتاق اصناف ایران
ورئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان شمالی

راه نجات اقتصاد؛ کوچک سازی دولت است نه گسترش مالیات

ما متأسفانه سیاست‌گذاری در حوزه مالیات طی سال‌های متمادی و بدون توجه به وجود تورم خرنده و عدم رشد و توسعه اقتصادی، دائماً افزایش یافته است و این گونه تصور می‌شود که اگر منابع درآمدی دولت از مالیات تأمین شود در واقع دولت نگاهی توسعه‌نگر دارد. در حالی که توسعه مالیات‌ستانی بدون رشد اقتصادی و ایجاد رفاه در جامعه، مسیری غیرموثر است و نه تنها موجب توسعه نمی‌شود، بلکه به مانعی بزرگ برای اقتصاد و فضای کسب و کار تبدیل خواهد شد.

امیدوار ادامه داد: دولت ابتدا باید خود را از شر هزینه‌های اضافی رها کند؛ کسری بودجه را کاهش دهد و اقدامات موثر برای از بین بردن انتظارات تورمی را عملیاتی کند. از سوی دیگر بروکراسی‌ها را از پیش پای فعالان اقتصادی و تجارت برداشته تا پس از آنکه به رشد اقتصادی پایدار دست پیدا کردیم، مالیات‌ستانی را افزایش دهد.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان شمالی تصریح کرد: وقتی اقتصاد و فضای کسب و کار درگیر تورمی خرنده هست و کسب و کارها با دشواری، امورات معمول و روزمره خود را مدیریت می‌کنند توسعه هر نوع سیستم مالیاتی با تکالیف، تنها باعث مشکلات بیشتر در اقتصاد و تجارت شده و به رکود و تشدید فضای نااطمینانی منجر می‌شود.

سخنگو و خزانه‌دار اتاق اصناف ایران تأکید کرد: از دولت، وزیر اقتصاد و رئیس جمهور انتظار است به جای اجرای مالیات بر ارزش افزوده در این شرایط، دستور توقف آن را نهایی کنند؛ چرا که این نوع مالیات نه تنها تکالیف سنگینی بر اصناف وارد می‌کند، از طرفی هم به صورت مستقیم مصرف کننده نهایی را هم در این شرایط تورمی دچار گرانی‌های دیگری خواهد کرد.

آگاهی بخشی، امکان بهره‌برداری لازم را فراهم نمی‌کند.

طالبی افزود: اصل مالیات بر ارزش افزوده در اقتصادهای پویا و توسعه یافته، ابزاری برای تحریک بخش تولید و گردش مالی بنگاه‌های اقتصادی است، در واقع وقتی فعالان اقتصادی اطلاعات کافی در مورد نحوه ارائه صورتحساب‌های مالی استاندارد و شیوه پرداخت داشته باشند روند مالیات ستانی از سوی سازمان امور مالیاتی سریع‌تر و شفاف‌تر خواهد بود و به افزایش اعتماد جامعه مخاطب کمک می‌کند.

سخنگو و خزانه‌دار اتاق اصناف ایران گفت: دولت مسئولیت‌های سنگینی در رابطه با مدیریت فضای اقتصادی جامعه دارد و با چالش‌های زیادی در این حوزه روبرو است که یکی از این چالش‌های مهم کنترل تورم است که بی‌شک دولت به منظور کنترل تورم و کاهش هزینه‌های خود باید اصلاحات ساختاری مهمی انجام داده و فضای اقتصادی را به رشد و پویایی هدایت کند.

مهدی امیدوار افزود: یکی از منابع مهم هزینه‌کرد دولت‌ها همواره منابع حاصل از مالیات‌ستانی بوده است؛ در کشور ما هم سال‌هاست که مالیات‌ستانی به صورت مرتب رو به افزایش است و این منابع درآمدی، دولت را بسیار تقویت کرده است. اما موضوع مهم این است که هیچ دولتی و هیچ کشوری با توسعه مالیات‌ستانی نتوانسته به توسعه پایدار دست پیدا کند و این نکته‌ای است که در ساختار سیاست‌گذاری در کشور ما مورد توجه قرار نگرفته است.

وی اضافه کرد: اگر به مسیر کشورهای توسعه‌یافته توجه کنیم همواره یکی از محرک‌های مهم در راه توسعه نه افزایش مالیات، بلکه همواره کاهش آن بوده است. این در حالی است که در کشور

هادی طالبی / عضو هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران
ورئیس اتاق اصناف مینودشت

آموزش و آگاهی بخشی؛ گام نخست اجرای قوانین مالیاتی

عضو هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران با تأکید بر این که اجرای هر قانون مالیاتی جدید با چالش‌های اجرایی و پذیرش از سوی فعالان اقتصادی و جامعه مواجه است گفت: مالیات بر ارزش افزوده نیز از جمله ابزارهای تأمین مالی دولت است اما موفقیت یا شکست آن ارتباط مستقیم با میزان آگاهی فعالان اقتصادی از سازوکارها، پیامدها و مزایای آن دارد.

هادی طالبی ادامه داد: اطلاع‌رسانی، آگاهی بخشی و ارائه آموزش‌های مالیاتی پیش از اجرای یک قانون، نه فقط یک گزینه، بلکه یک ضرورت برای کاهش هزینه‌های اجرایی و جلوگیری از تخلفات احتمالی و کارآمدی آن است.

به گفته وی پیچیدگی تعاریف مالیاتی از یک سو و عدم ارائه آموزش‌های لازم به مودیان مالیاتی، فعالان صنفی را با مفاهیم تخصصی پیچیده‌ای مواجه کرده که عمدتاً بدون آموزش و

کریم محمدیان / دبیر هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران
و رئیس اتاق اصناف اهر

قانون مالیات بر ارزش افزوده در نحوه اجرا با قانون بهبود محیط کسب و کار در تضاد است

تولیدی و تجاری با حداقل هزینه‌های اداری، کمترین موانع قانونی و بیشترین شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری انجام شود.

به گفته وی طبیعتاً افزایش بروکراسی‌های اداری در فرایند اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده، به‌ویژه برای واحدهای صنفی و تولیدی کوچک که توان مالی و نیروی انسانی محدودی دارند، برخلاف روح قانون بهبود محیط کسب و کار است که بر کاهش هزینه‌های تحمیلی و ساده‌سازی مقررات تأکید دارد.

محمدیان ادامه داد: مالیات بر ارزش افزوده و قانون بهبود محیط کسب و کار از منظر حقوقی در تضاد با یکدیگر نیستند اما در صورت اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف، آن هم در شرایط اقتصادی حال حاضر کشور، بی‌تردید در سطح اجرا با قانون بهبود محیط کسب و کار در تعارض قرار می‌گیرد.

دبیر هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران تصریح کرد: نحوه فعلی اجرای مالیات بر ارزش افزوده به دلیل آماده نبودن زیرساخت‌های لازم، فشار نقدینگی و عدم تطبیق برخی فرآیندها با توان واقعی بنگاه‌ها باعث شده است که این نظام مالیاتی به‌جای کمک به بهبود محیط کسب و کار، در برخی موارد به یکی از موانع آن تبدیل شود، از این رو لازم است اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف حداقل تا زمان بسترسازی‌های لازم به تعویق بیفتد.

✚ دبیر هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران با تأکید بر این که قانون مالیات بر ارزش افزوده در ذات خود با هدف شفاف‌سازی مبادلات و ایجاد منبع درآمد پایدار برای دولت وضع شده است گفت: هرچند اجرای این قانون به‌صورت اصولی می‌تواند در ایجاد یک محیط کسب و کار کارآمد و شفاف موثر باشد، اما اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در شرایط فعلی کشور با اهداف قانون بهبود محیط کسب و کار همخوانی ندارد و در عمل موجب پیچیدگی شرایط کسب و کار در کشور می‌شود.

کریم محمدیان اضافه کرد: روند اجرای مالیات بر ارزش افزوده، از جمله الزامات متعدد اظهارنامه، گزارش‌گیری‌های دوره‌ای، ثبت‌نام‌های مرحله‌ای، پیچیدگی سامانه‌ها، و حجم مطالبه اسناد و مدارک، در عمل بار اداری و هزینه‌های سربار قابل توجهی بر دوش فعالان اقتصادی می‌گذارد در حالی که طبق قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، دولت مکلف است شرایطی فراهم کند که در آن فعالیت

هادی مخملی / عضو هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران
و رئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان رضوی

مدیریت تورم؛ نخستین پیش‌نیاز ماليات بر ارزش افزوده

✚ عضو هیأت رئیسه اتاق اصناف ایران معتقد است: مالیات بر ارزش افزوده تمامی صنوف، منجر به افزایش فرار مالیاتی و رشد اقتصاد زیرزمینی می‌شود و در صورت استمرار، برخی فعالان اقتصادی از ثبت رسمی معاملات خود خودداری می‌کنند.

هادی مخملی گفت: معاملات نقدی یا غیررسمی در سایه اخذ مالیات بر ارزش افزوده افزایش می‌یابد و به تبع آن شفافیت اقتصادی به شکل قابل توجهی کاهش می‌یابد.

وی اضافه کرد: به واسطه سیاست‌گذاری‌های دولت و بانک مرکزی تورم در اقتصاد کشور ایجاد می‌شود، سپس از همین تورم ایجاد شده، مالیات اخذ می‌شود و در نهایت تاوان این سیاست‌گذاری را بایستی مردم و کسبه و بازاریان پرداخت کنند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان رضوی بر ضرورت مدیریت و ثبات نرخ تورم تأکید کرد و ادامه داد: اخذ مالیات زمانی برای دولت بازدهی و کارکرد اصلی خود را دارد که در طول یک بازه مشخص برای

نمونه یک سال، نرخ تورم بدون تغییر باقی بماند تا هزینه‌های تولید و قیمت نهایی محصولات طی این بازه زمانی ثابت باقی مانده و مالیات بر ارزش افزوده توجیه منطقی پیدا کند.

به گفته مخملی مالیات یکی از منابع درآمدی دولت‌ها محسوب می‌شود که می‌تواند کسری بودجه و هزینه‌های دولت را پوشش دهد، مشروط بر اینکه سیاست‌گذاری‌ها به گونه‌ای باشد که اخذ مالیات موجب نابودی معیشت، کسب و کارها و فعالیت‌های اقتصادی خرد و کلان نشود.

افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده چطور بر دهک‌های درآمدی مختلف تاثیر می‌گذارد؟ «اعتبار مالیاتی معکوس»: حلقه مفقوده عدالت در نظام مالیات بر ارزش افزوده در ایران

بر ارزش افزوده به‌ویژه برای اصناف خرد، خانوارهای کم‌درآمد و تولیدکنندگان کوچک به یک عامل تشدیدکننده هزینه‌ها تبدیل شود. عدم وجود اعتبار مالیاتی معکوس در ایران نه تنها فشار رفاهی بر دهک‌های پایین ایجاد می‌کند، بلکه کارایی قانون را از منظر عدالت مالیاتی و حمایت از گروه‌های هدف تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.

* صرفاً داشتن قانون کافی نیست!

در شرایطی که بسیاری از کشورها از ترکیب «نرخ‌های ترجیحی»، «بازپرداخت هدفمند» و «اعتبار مالیاتی معکوس» برای تعدیل بار مالیاتی اقشار ضعیف استفاده می‌کنند، نبود این ابزار در ایران باعث شده اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده تنها از زاویه ساختار اجرایی و بروکراسی مورد توجه قرار گیرد؛ در حالی که یک بعد مهم اصلاحات، یعنی بعد عدالت و حمایت از بخش‌های آسیب‌پذیر همچنان مغفول مانده است. این موضوع اکنون یکی از محورهای است که کارشناسان در جریان اصلاحات جدید قانون بر ضرورت آن تأکید دارند.

مالیات بر ارزش افزوده در ایران مسیر قانونی به نسبت روشنی را پشت سر گذاشته است: از تصویب اولیه در ۱۳۸۷ تا بازنگری و تصویب قانون دائمی در ۱۴۰۰ و سپس اجرای اصلاحات تکمیلی تا ۱۴۰۴. تجربه نشان داده است که «قانون داشتن» کافی نیست؛ برای تحقق اهداف شفافیت، عدالت مالیاتی و پایداری درآمدی لازم است سه حرکت موازی انجام شود: توسعه تکنولوژی‌های اطلاعات مالیاتی و اتصال سامانه‌ها، ساده‌سازی مقررات و کاهش استثنای ناموجه، و در آخر توجه به آثار توزیعی سیاست‌ها.

یکی از مهم‌ترین نواقصی که در مقایسه قانون مالیات بر ارزش افزوده ایران با الگوهای بین‌المللی مشاهده می‌شود، نبود سازوکاری به نام «اعتبار مالیاتی معکوس» است؛ ابزاری که در بسیاری از کشورها برای کاهش فشار مالیاتی بر گروه‌های کم‌درآمد و آسیب‌پذیر به کار گرفته می‌شود. در نظام‌های مالیاتی پیشرفته، مالیات بر ارزش افزوده به دلیل ماهیت غیرمستقیم و مصرف‌محور بودن، می‌تواند سهم بیشتری از درآمد خانوارهای کم‌درآمد را جذب کند. به همین دلیل دولت‌ها از سازوکارهایی استفاده می‌کنند که بخشی از بار مالیاتی را به این گروه‌ها بازگرداند و تعادل عدالت‌محور نظام مالیاتی را حفظ کند.

در الگوهای کشورهای اروپایی، اسکندیناوی، کانادا، استرالیا و نیوزلند، «اعتبار مالیاتی معکوس» به این معناست که دولت بخشی از مالیات مصرف پرداخت‌شده توسط اقشار آسیب‌پذیر را بازپرداخت می‌کند.

این بازپرداخت می‌تواند به صورت یارانه نقدی هدفمند، اعتبار سالانه مالیاتی، یا تخفیف مالیاتی برای خرید کالاهای ضروری باشد. فلسفه وجودی این ابزار بر این اصل استوار است که مالیات بر ارزش افزوده برای ثروتمندان و کم‌درآمدها یکسان است؛ اما تأثیر آن بر معیشت دو گروه بسیار متفاوت است. بنابراین، دولت‌ها جهت جریان مالیات را برای گروه‌های خاص «معکوس» می‌کنند؛ یعنی به جای اخذ، بخشی از مالیات را برمی‌گردانند.

در ایران، قانون فعلی مالیات بر ارزش افزوده فاقد چنین مکانیزمی است. ساختار موجود بدون تفکیک میان سطوح درآمدی، از همه مصرف‌کنندگان یک نرخ یکسان دریافت می‌کند و هیچ ابزار جبرانی مؤثر برای حمایت از گروه‌های کم‌برخوردار در مقابل فشار مالیاتی وجود ندارد. چنین خلأیی باعث شده مالیات

اجرای مالیات بر ارزش افزوده، خروج کسب و کارها از چرخه اقتصادی را به همراه دارد

حسن علی محمدی
رئیس اتاق اصناف مرکز استان آذربایجان شرقی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان آذربایجان شرقی اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف را مستلزم فراهم سازی زیرساخت های فنی، آموزشی و اقتصادی مناسب عنوان کرد و گفت: با توجه به شرایط اقتصادی حاکم بر کشور و رکود محسوسی که در بازار وجود دارد، اجرای این قانون زمینه تعطیلی بخش وسیعی از کسب و کارها را فراهم می کند.

حسن علی محمدی ادامه داد: در شرایط کنونی و به دنبال افزایش نرخ تورم، توان مالی اصناف و بازاریان و سرمایه در گردش واحدهای صنفی به اندازه های کاهش یافته که فعالان صنفی دیگر قادر به پوشش هزینه های روزمره نیستند. در این وضعیت، اجرای قانونی که مخاطب آن اصناف هستند، نتیجه ای جز تعطیلی و نابودی بسیاری از کسب و کارها ندارد.

وی افزود: با توجه به فعالیت سنتی بخش قابل توجهی از صنوف در بازار، استفاده از سامانه مودیان برای صنفی که مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده بوده اند همچنان با چالش روبرو است؛ در چنین شرایطی دریافت مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف، بازار و کسب و کارها را با چالش های جدی روبرو خواهد کرد. چالش ها و خسارت هایی که جبران آن بسیار سخت و حتی غیرممکن است.

محمدصادق اکبری قرالری
رئیس اتاق اصناف مرکز استان آذربایجان غربی

مالیات بر ارزش افزوده تمام صنوف در تضاد با عدالت مالیاتی است

رئیس اتاق اصناف مرکز استان آذربایجان غربی با گلایه از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف، این اقدام سازمان امور مالیاتی را معقول و منطقی ندانست و گفت: حق اصناف نیست که با وجود تورم و افزایش هزینه های معیشتی و جاری، زیر فشار پرداخت مالیات بر ارزش افزوده کمر خم کرده و بیش از این تضعیف شوند.

محمدصادق اکبری قرالری ادامه داد: در صورت اخذ مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف، بی تردید بازار با تنش های فراوانی مواجه و ساز و کار فعالیت واحدهای صنفی دچار خلل می شود.

به گفته وی عدم تحقق عدالت مالیاتی یکی از مهم ترین پیامدهای دریافت مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف است؛ مضاف بر اینکه در کوتاه مدت باعث حذف مشاغل دارای مجوز و گسترش شغل های غیرمجاز و بدون مجوز می شود. این در حالی است که برقراری عدالت مالیاتی و حمایت از کسب و کارها یکی از شعارهای اصلی دولت چهاردهم بود.

اکبری تأکید کرد: دولت باید برای جبران کمبود بودجه خود به جای وارد کردن فشار مضاعف بر اصناف و کسب و کارها، راه های دیگری را در پیش بگیرد و مجلس نیز باید اجرای این قانون را تا بررسی کامل تبعات و پیامدهای آن برای اقتصاد کشور، به تعویق بیندازد.

اصناف تحت فشار قواعد ناعادلانه بلعیده می‌شوند

محمد نمکی‌زاده

رئیس اتاق اصناف مرکز استان اصفهان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان اصفهان، با انتقاد از تبعات اجرای مالیات بر ارزش افزوده برای اصناف اظهار کرد: سال‌هاست انگشت اتهام، تورم و گرانی به سوی اصناف گرفته می‌شود، در حالی که بخش مهمی از این فشار ناشی از نحوه اجرای همین قانون مالیات بر ارزش افزوده است.

محمد نمکی‌زاده با اشاره به تاریخچه قانون مالیات بر ارزش افزوده، گفت: در مرور قانون مالیات بر ارزش افزوده، در زمان آغاز اجرا تأکید شده بود که هرگاه نرخ ارزش افزوده به سقف ۱۰ درصد برسد، دیگر مالیات بر عملکرد از مودیان اخذ نشود و دولت نیز باید به همین ۱۰ درصد بسنده کند. این الگو همان چیزی است که در بسیاری از کشورهای دنیا هم رعایت می‌شود و دو پایه مالیاتی همزمان از یک پایه اقتصادی گرفته نمی‌شود.

وی با اشاره به اینکه درخصوص جزئیات قوانین مالیات بر ارزش افزوده یک سکوت قانونی دیده می‌شود، افزود: تا زمانی که نرخ مالیات بر ارزش افزوده به ۱۱ درصد نرسیده، هم مالیات بر عملکرد گرفته می‌شود و هم مالیات بر ارزش افزوده. مطالبه ما از متخصصان حقوقی بررسی این موضوع است که آیا قانون اولیه ارزش افزوده پیش از اجرا چنین شرطی را لحاظ کرده بود یا خیر. اگر این سکوت وجود داشته، یعنی قانون نادیده گرفته شده و در عمل سازمان امور مالیاتی رفتاری ناعادلانه داشته است. اگر چنین حکمی در قانون بوده و اجرا نشده، می‌توان گفت ترک فعل قانونی رخ داده است.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان اصفهان با انتقاد از تغییرات پیاپی قوانین و بخشنامه‌ها بیان کرد: نباید با بخشنامه، بازار را دستخوش تلاطم کرد. اجرای مالیات بر ارزش افزود، در سال‌های مختلف و برای کالاهای مختلف متفاوت بوده و همین موضوع باعث آشفتگی در بازار شده است.

« مهدی دانشیان

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان اردبیل

کسب‌وکارهای کوچک توان تطبیق با قانون مالیات بر ارزش افزوده را ندارند

رئیس اتاق اصناف مرکز استان اردبیل با تأکید بر اینکه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده بدون توجه به واقعیت‌های اقتصادی کشور می‌تواند پیامدهای سنگینی برای اصناف به همراه داشته باشد، گفت: هرچند دولت اجرای این قانون را ضرورتی برای ساماندهی درآمدها می‌داند، اما از نگاه کسبه که در بطن بازار فعالیت می‌کنند، این قانون در شرایط فعلی تبعات و چالش‌های فراوانی ایجاد می‌کند.

مهدی دانشیان با اشاره به ویژگی‌های اقتصادی برخی استان‌ها گفت: تعدادی از استان‌ها مانند اردبیل، یک استان تولیدی-خدماتی سبک است، نه صنعتی سنگین. عمده اصناف این استان خرده‌فروشی‌های کوچک هستند؛ کسب‌وکارهایی با حاشیه سود اندک و توان نقدینگی محدود که توانایی تطبیق سریع با چنین قوانین سنگینی را ندارند.

وی نبود زیرساخت‌های کافی را مهم‌ترین مانع اجرای این قانون دانست و گفت: بسیاری از صنوف ما هنوز آموزش لازم برای کار با سامانه‌های مالیاتی، صورتحساب الکترونیکی و حتی پوز هوشمند را ندیده‌اند. اجرای این قانون به صورت یک‌شبه باعث می‌شود کارکرد نیمی از بازار عملاً متوقف یا کند شود.

وی تصریح کرد: یک کاسب اردبیلی که روزانه سه تا چهار مشتری دارد، چطور باید مشابیه فروشگاه بزرگ تهران صورتحساب الکترونیکی صادر کند؟ فشار روانی و اقتصادی روی فعالیت‌های صنفی کوچک به شدت افزایش می‌یابد در حالی که فروش نصف شده و هزینه‌ها چند برابر می‌شود.

« دبیر فیض الهی
« رئیس اتاق اصناف مرکز استان ایلام

مالیات بر ارزش افزوده؛ به نام عدالت به کام دولت

رئیس اتاق اصناف مرکز استان ایلام با انتقاد از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از دی ماه سال جاری گفت: بدون شک با توجه به تورم موجود در کشور، اجرای این قانون منجر به جهش ناگهانی قیمت تمامی کالاها در بازار خواهد شد.

دبیر فیض الهی اضافه کرد: متأسفانه اصناف که به نوعی ویتترین بخش تولید و عرضه کننده محصولات تولید شده محسوب می شوند، همواره به گران فروشی متهم می شوند بدون آنکه دخل و تصرفی در قیمت گذاری محصولات داشته باشند.

وی اضافه کرد: اکنون که قرار است قانون مالیات بر ارزش افزوده برای تمامی صنوف اجرا شود، طبیعتاً هزینه های تولید و قیمت تمام شده کالاها افزایش می یابد و توزیع کننده ناچار است با قیمت درج شده، کالا را عرضه کند.

فیض الهی تصریح کرد: تمامی کسبه، بازاریان و فعالان اقتصادی در بازار با اجرای این قانون مخالف هستند چرا که سود اجرای این قانون به جیب دولت و ضرر و زیان حاصل از آن متوجه اصناف و بازاریان می شود.

رئیس اتاق اصناف ایلام تأکید کرد: آسیب های ناشی از اجرای این قانون، در شهرستان های کوچک و کم برخوردار به دلیل تقاضای کمتر در مقایسه با کلانشهرها قطعاً بیشتر خواهد بود.

فیض الهی خواستار به تعویق افتادن اجرای این قانون تا آماده شدن بسترهای لازم برای آموزش فعالان صنفی شد.

منطق دریافت مالیات بر ارزش افزوده در شرایط تورمی چیست؟ / سرمایه اصناف به یک پنجم کاهش یافته است

« محمد دادخواه
« رئیس اتاق اصناف مرکز استان البرز

رئیس اتاق اصناف مرکز استان البرز با انتقاد از تصمیم سازمان امور مالیاتی مبنی بر دریافت مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف، به ویژه در روزهای پایانی سال گفت: اصناف و بازاریان کشور در حال حاضر با تورم و رکود شدید حاکم بر بازار، به سختی می توانند کسب و کار خود را ادامه دهند، حال در چنین شرایطی قرار است از ابتدای دی ماه مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف دریافت شود!

محمد دادخواه افزود: واقعیت این است که بسیاری از کسبه و فعالان صنفی تولیدی و توزیعی که از ۱۰ سال گذشته تا کنون مالیات بر ارزش افزوده پرداخت می کنند، همچنان با چالش هایی که بابت اخذ این مالیات ایجاد شده، دست به گریبانند و روز به روز تضعیف می شوند.

به گفته وی امسال بسیاری از صنوف در جنگ ۱۲ روزه متحمل خسارت های فراوانی شدند، از طرفی به دلیل نبود نقدینگی و گردش مالی، با رکود عمیقی مواجه هستند و سرمایه بخش قابل توجهی از جامعه صنفی به یک پنجم کاهش یافته است. در چنین شرایطی، سازمان امور مالیاتی بدون بسترسازی و اطلاع رسانی قبلی، چه هدفی را با اجرای این طرح دنبال می کند؟

دادخواه تأکید کرد: مجلس هر چه سریع تر باید اجرای مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف را متوقف کند در غیر این صورت بسیاری از کسب و کارها ورشکسته تعطیل یا از چرخه اقتصادی خارج می شوند.

ابطال پروانه کسب و گسترش کسب و کارهای زیرزمینی

محمود حبیبیان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان چهارمحال و بختیاری

رئیس اتاق اصناف مرکز استان چهارمحال و بختیاری با اشاره به رویکرد جدید سازمان امور مالیاتی مبنی بر دریافت مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف گفت: اولین پیامد این اتفاق، ابطال بیش از ۵۰ درصد از پروانه‌های کسب در استان خواهد بود.

محمود حبیبیان افزود: در ماه‌های گذشته اداره کل امور مالیاتی استان، واحدهای صنفی کافی‌شاپ را مشمول پرداخت مالیات بر ارزش افزوده کرد و نتیجه‌ای که از این اقدام حاصل شد، تغییر یا ابطال پروانه کسب از سوی صاحبان این مشاغل با هدف خروج از مشمولیت این قانون بود.

وی اضافه کرد: سال‌هاست که اتاق‌های اصناف سراسر کشور در تلاشند تا فعالان صنفی فاقد پروانه کسب را تشویق به دریافت جواز کسب کنند تا امکان بازرسی و نظارت بر عملکرد آنها وجود داشته باشد. حال در چنین شرایطی، مالیات بر ارزش افزوده، نه تنها اهرم بازدارنده‌ای برای این افراد خواهد بود، بلکه آن قشر از فعالان صنفی دارای جواز کسب نیز، برای خروج از دایره شمولیت اقدام به ابطال پروانه کسب خود خواهند کرد.

حبیبیان با اشاره به فعالیت بیش از ۳۰ درصدی اصناف به صورت سنتی گفت: در استان چهارمحال و بختیاری بخش قابل توجهی از کسبه همچنان به صورت سنتی فعالیت می‌کنند و نیاز است تا آموزش‌های لازم برای ارائه صورت‌حساب الکترونیکی را دریافت کنند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان چهارمحال و بختیاری تأکید کرد: متأسفانه در شرایط فعلی اقتصاد کشور، مالیات بر ارزش افزوده موجب گسترش کسب و کارهای بدون مجوز و در نتیجه ایجاد هرج و مرج در بازار می‌شود.

«حمیدرضا رستگار

رئیس اتاق اصناف مرکز استان تهران

قانون مالیات بر ارزش افزوده باید کم‌هزینه و فاقد پیچیدگی باشد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان تهران با اشاره به اجرای قوانین جدید مالیاتی گفت: برای قانون مالیات بر ارزش افزوده که اعلام شده است از اول دی‌ماه اجرا می‌شود نگرانی‌هایی وجود دارد از جمله اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای صنوفی است که در مراحل قبلی جزو پرداخت‌کنندگان این نوع مالیات نبودند.

حمیدرضا رستگار افزود: تجربه نخست اجرای این قانون حدود ۱۳ سال به طول انجامید و ما در همان زمان نیز توصیه‌هایی برای اصلاح و رفع اشکالات ارائه کرده بودیم تا قانون به صورت تدریجی و قابل تحمل اجرا شود و اصناف و کسب و کارها با آسیب و بحران مواجه نشوند.

وی افزود: متأسفانه به دلیل شتاب‌زدگی دولت در اجرای قانون، بسیاری از صنوف دچار آسیب شدند. تعدادی مجبور به تعطیلی شدند و برخی نیز به دلیل فشار اقتصادی به سمت فعالیت‌های خارج از چارچوب قانون رفتند. قانون زمانی موفق است که اجرای آن کم‌هزینه، ساده و قابل پرداخت باشد و پیچیدگی‌های غیرضروری نداشته باشد.

رستگار ادامه داد: تکالیفی که اکنون برای صنوف مختلف تعیین شده، با شرایط واقعی واحدهای صنفی، به‌ویژه حدود ۳/۵ میلیون واحد صنفی خرد در کشور، همخوانی ندارد. اگر به توصیه‌ها و مطالبات جامعه صنفی توجه نشود، بی‌شک مشکلات موجود چندین برابر خواهد شد.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان تهران تأکید کرد: امیدواریم دولت و مجلس در سیاست‌های خود تجدید نظر کنند. اتاق‌های اصناف سراسر کشور آمادگی کامل دارند که این موضوعات را به صورت کارشناسی بررسی کرده، موارد را بازگو کنند و برای رفع مشکلات همکاری لازم را انجام دهند.

« مصطفی پناباد

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان خوزستان

عدم آمادگی اصناف برای اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده

رئیس اتاق اصناف مرکز استان خوزستان، به موضوع اجرای مرحله یازدهم مالیات بر ارزش افزوده اشاره کرد و گفت: طبق اعلام سازمان امور مالیاتی کشور، از اول دی‌ماه سال جاری، قانون برای صنوفی که فروش آنها بیش از ۱۴۴ میلیارد ریال است، اجرایی خواهد شد.

مصطفی پناباد افزود: در اجرای مالیات بر ارزش افزوده باید همه بخش‌های تأمین کالا، مالیات مذکور را به قیمت نهایی خود اضافه کنند که این امر موجب افزایش قیمت تمام شده کالاها خواهد شد در نتیجه تقاضا کاهش یافته و به تبع آن، فروش واحدهای صنفی روند نزولی طی خواهد کرد.

وی تصریح کرد: در شرایطی که کسب و کارهای خرد تاکنون برای فروش کالا باید فاکتور صادر و در دفاتر قانونی نگهداری می‌کردند، الزام به ثبت اظهارنامه الکترونیکی برای واحدهای صنفی کوچک، بسیار سخت و هزینه‌بر خواهد بود.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان خوزستان ادامه داد: دریافت مالیات بر ارزش افزوده از صنوف کوچک می‌تواند منجر به افزایش فعالیت‌های زیرزمینی و غیررسمی شود که این موضوع نگرانی‌های جدی را به همراه دارد لذا پیشنهاد می‌شود که اجرای مرحله یازدهم حداقل با یک سال تأخیر انجام شود تا صنوف بتوانند با آگاهی و آمادگی بیشتری با این تغییرات تطبیق پیدا کنند.

مالیات بر ارزش افزوده پشتوانه علمی و منطقی می‌خواهد

« سعید قدبا

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان جنوبی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان خراسان جنوبی گفت: ایجاد موج گرانی و افزایش قیمت کالاهای اساسی مهم‌ترین دستاورد مالیات بر ارزش افزوده است که موجب از هم گسستگی اقتصادی در کشور می‌شود.

سعید قدبا افزود: بسیاری از صنوف مانند بنکداران مواد غذایی، قابلیت پرداخت مالیات بر ارزش افزوده را دارند؛ در واقع پرداخت این نوع مالیات از سوی بنکداران مواد غذایی توجیه منطقی دارد، اما اخذ مالیات بر ارزش افزوده از برخی صنوف خدماتی که حقیقتاً قابلیت پرداخت این مالیات را ندارند و با رویکرد جدید سازمان امور مالیاتی، در کوتاه مدت از گردونه فعالیت اقتصادی خارج می‌شوند.

به گفته وی اخذ مالیات چه در بخش‌های دولتی و چه در بخش خصوصی خیلی باید پشتوانه علمی و کارشناسی شده‌ای داشته باشد در غیر این صورت باعث ایجاد نارضایتی برای کسبه و همچنین شهروندان می‌شود.

هدایت سرمایه‌ها به چرخه سوداگری با اجرای مالیات بر ارزش افزوده

محمدعلی طاهریان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان سمنان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان سمنان گفت: بیش از ۱۵ سال از اجرای مالیات بر ارزش افزوده می‌گذرد اما همچنان ابهامات جدی در این حوزه وجود دارد. محمدعلی طاهریان افزود: سازمان امور مالیاتی بر اساس تراکنش‌های بانکی، همه کالاها را مشمول ارزش افزوده می‌داند، در حالی که ما در اظهارنامه سه‌ماهه خود، دقیقاً مشخص می‌کنیم که کدام کالا مشمول مالیات بر ارزش افزوده است و کدام کالا نیست. این رویه فشار سنگینی بر واحدهای صنفی وارد کرده و حتی منجر به تعطیلی مغازه‌هایی با سابقه طولانی شده است.

وی افزود: اجرای این قانون باعث می‌شود سرمایه‌ها از چرخه تولید و کسب‌وکار خارج شده و به سمت سوداگری در ملک، طلا یا سپرده‌های بانکی برود. در حالی که این سرمایه‌ها می‌تواند در راستای حمایت از تولید و کسب‌وکار مورد استفاده قرار گیرد.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان سمنان در پایان تأکید کرد: اگر این روند ادامه یابد، با چالش‌های جدی در بازار مواجه خواهیم شد. لازم است قانون‌گذاران و مسئولان مالیاتی با درک درست از واقعیت‌های بازار، زیرساخت‌های هوشمند و کارآمدی را فراهم کنند تا واحدهای صنفی بتوانند با آرامش به فعالیت خود ادامه دهند.

«سجاد مقدمی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان زنجان

گسترش نابرابری اقتصادی و کاهش استانداردهای زندگی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان زنجان گفت: با توجه به اینکه طی یکی دو سال اخیر شوک‌های متعددی از جمله کمبود نهاده‌های دامی، افزایش قیمت کالاهای اساسی و ... به اقتصاد کشور وارد شده است، لذا اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در چنین شرایطی موجب گسست، ناپایداری و وارد آمدن خسارت‌های پیاپی در اقتصاد می‌شود که حقیقتاً بازار تحمل چنین وضعیتی را ندارد.

سجاد مقدمی افزود: اگرچه مالیات بر ارزش افزوده از جمله منابع درآمدی دولت‌ها محسوب می‌شود، اما با توجه به آنکه معیشت اصناف و جامعه صنفی نیز تحت الشعاع قرار می‌گیرد و فشار مضاعفی بر دهک‌های پایین جامعه وارد می‌شود، دولت ابتدا باید با ارائه یارانه‌های حمایتی سطح اقتصادی شهروندان را به سطح مطلوبی برساند.

به گفته وی یکی از مهم‌ترین تبعات مالیات بر ارزش افزوده بدون وجود زیرساخت‌های اجرای آن، گسترش نابرابری اقتصادی و کاهش شدید استانداردهای زندگی است. چرا که با افزایش قیمت کالاها و افزایش هزینه‌های زندگی از یک سو و ثابت ماندن درآمد خانواده‌ها، قدرت و تمایل به خرید کاهش یافته و در نتیجه سبد کالایی خانوارها روز به روز کوچک‌تر و در نهایت موجب حذف برخی از کالاهای اساسی می‌شود. مقدمی بر ضرورت اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده بعد از آماده شدن زیرساخت‌های تأکید کرد و افزود: اجرای بدون زیرساخت این قانون بحران اقتصادی سختی را برای اصناف و بازاریان ایجاد می‌کند.

«حجت جوانمردی

«رئیس اتاق اصناف مرکز استان فارس

قانونی برای حمایت از مشاغل خرد که جدی گرفته نشد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان فارس اظهار کرد: ضریب کاهشی برای مشاغل خردی که اسناد و مدارک خرید و فروش نداشتند، نوعی مزیت بود تا بسته به سودی که داشتند مالیات بر ارزش افزوده پرداخت کنند. متأسفانه این قانون جدی گرفته نشد.

حجت جوانمردی، با اشاره به اینکه در سال ۱۴۰۰ اعلام کردند ضریب کاهشی دیگر استفاده نمی‌شود، گفت: با پیگیری نمایندگان مجلس و باقی دستگاه‌ها، نوعی تبصره در قانون بودجه ۱۴۰۳ تدوین شد که به موجب آن مجدد اجازه داده شد سازمان امور مالیاتی در موارد کسب و کارهای خرد از این قانون ضریب کاهشی استفاده کند. اما با وجود اینکه سامانه وصول این نوع مالیات هم راه‌اندازی شد تا امروز به خوبی اجرا نشده است.

نماینده استان فارس در هیات نمایندگان اتاق اصناف ایران، با تأکید بر اینکه ضریب کاهشی یکی از مهم‌ترین ابزارهای حمایتی برای مشاغل خرد بود، اظهار کرد: مزیت این قانون آن بود که مودیانی که اسناد کافی برای نشان دادن خریدها یا هزینه‌های خود ندارند، می‌توانستند تا سقف ضریب تعیین‌شده، «اعتبار مالیاتی» دریافت کنند؛ بدون اینکه مجبور باشند تمام مدارک و فاکتورهای خرید را ارائه دهند.

وی افزود: در سال‌های ۹۶ و ۹۷ با پیگیری‌های اتاق ایران و دیگر بخش‌های خصوصی ضریب کاهشی برای مشاغلی که نتوانسته بودند اسناد و مدارک مثبتی بابت خرید و فروش‌های خود داشته باشند ضریب کاهشی باعث شد مشاغل بر مبنای سودی که کسب می‌کنند مالیات بر ارزش افزوده پرداخت کنند که بسیار گره‌گشا بود. متأسفانه در سال ۱۴۰۰ این بخشنامه متوقف شد و ضریب کاهشی دیگر استفاده نشد و استفاده از اسناد و مدارک الزام آور شد.

توان اصناف برای پرداخت مالیات بر ارزش افزوده در نظر گرفته شود

«محمد خدابخشی

«رئیس اتاق اصناف مرکز استان سیستان و بلوچستان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان سیستان و بلوچستان با اشاره به پیامدهای اجرای مالیات بر ارزش افزوده برای واحدهای صنفی گفت: اجرای شتاب‌زده قانون مالیات بر ارزش افزوده بدون در نظر گرفتن شرایط اقتصادی استان، فشار قابل توجهی بر اصناف وارد می‌کند. بسیاری از واحدهای صنفی کوچک و متوسط توان تطبیق با تکالیف جدید را ندارند و این موضوع می‌تواند به کاهش فعالیت اقتصادی و حتی تعطیلی برخی کسب و کارها منجر شود.

محمد بخشی افزود: قانون زمانی موفق است که اجرای آن ساده، کم‌هزینه و متناسب با توان پرداخت مؤدیان باشد. در حال حاضر پیچیدگی‌های موجود در فرآیند مالیات بر ارزش افزوده و نبود زیرساخت‌های کافی، اصناف را با چالش‌های جدی مواجه کرده است. اگر این روند اصلاح نشود، تبعات آن مستقیماً به مردم و مصرف‌کنندگان منتقل خواهد شد.

به گفته وی بخش قابل توجهی از واحدهای صنفی استان خرد و کم‌درآمد هستند و توانایی اجرای کامل این قانون را ندارند. انتظار ما از دولت و سازمان امور مالیاتی این است که با درک شرایط اقتصادی استان‌های کم‌برخوردار اجرای قانون را مرحله‌ای، تدریجی و همراه با اصلاحات لازم پیش ببرند.

خدابخشی تأکید کرد: پیش از هر اقدامی باید مشکلات و موانع موجود به‌صورت کارشناسی بررسی و پیشنهادها را اصلاحی ارائه شده تا از آسیب‌های بیشتر به اصناف و مردم جلوگیری شود.

حقوق اصناف با اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده ضایع می شود

◀ محسن ربیعی

◀ رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمان با اشاره به تجربه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای برخی از رسته های صنفی گفت: اصناف از سال های گذشته با مشکلاتی جدی در اجرای این قانون روبه رو بوده اند. در واقع در سال های گذشته اجرای این قانون تبعات منفی فراوانی برای اصناف به همراه داشت. مضاف بر اینکه بسیاری از بازرسان و کارمندان سازمان امور مالیاتی به دلیل نقص یا نبود انعطاف در قانون، تسلط لازم را بر این حوزه نداشتند و نتیجه آن، ضایع شدن حقوق واحدهای صنفی و در پی آن ورشکستگی های گسترده در حوزه اصناف بود.

محسن ربیعی افزود: از ابتدای دی ماه سال جاری، اجرای کامل این قانون برای تمامی واحدهای صنفی در دستور کار سازمان امور مالیاتی قرار گرفته است؛ این در حالی است که اکنون ارزش افزوده ۱۰ درصدی، تورم قابل توجهی را به اقتصاد خانواده ها تحمیل و فشار مضاعفی بر مصرف کنندگان وارد می کند.

وی ادامه داد: بسیاری از کاسبان و واحدهای صنفی معترض هستند که با اجرای این قانون حقوقشان ضایع می شود و منافعی که به خطر می افتد و لذا مالیات سستانی باید به دقت و با اتکا به عدالت انجام شود تا شاهد کمترین آسیب به اصناف باشیم.

به گفته ربیعی با توجه به وضعیت فعلی اقتصادی و نوسان شدید قیمت ها در اجرای نرخ ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده نمی تواند به صورت پایدار پذیرفته شود. تجربه اقتصادهای توسعه یافته نیز نشان می دهد که برای پیش بینی دقیق میزان مالیات، باید نرخ تورم در یک بازه زمانی مشخص، ثابت باقی بماند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمان تأکید کرد: باتوجه به اینکه قیمت کالاها به طور مستمر دچار تورم می شود و افزایش قیمت ها ادامه دارد، اعمال ۱۰ درصد ارزش افزوده در چنین شرایطی به معنای اضافه شدن تورم بر هزینه های تولید و قیمت تمام شده است.

◀ امیر پوریزدی

◀ رئیس اتاق اصناف مرکز استان قم

بازار شهرستان های کوچک تاب آوری قانون مالیات بر ارزش افزوده را ندارد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان قم با تأکید بر ضرورت تعویق اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف، گفت: اجرای این مالیات در شرایط کنونی می تواند به شدت به کسب و کارهای شهرستان های کوچک آسیب برساند. چرا که این واحدها که عمدتاً با محدودیت های مالی و بازار کوچک مواجه هستند، قادر به تحمل بار اضافی مالیات بر ارزش افزوده نیستند.

امیرپوریزدی افزود: مالیات بر ارزش افزوده به ویژه برای کسب و کارهای کوچک و محلی منجر به افزایش قیمت تمام شده کالاها می شود. این افزایش قیمت می تواند تقاضا را کاهش دهد و در نهایت به رکود اقتصادی در این مناطق منجر گردد. در شهرستان های کوچک، جایی که رقابت کمتر و وابستگی به مشتریان محلی بیشتر است، چنین تغییراتی می تواند به سرعت به تعطیلی واحدهای صنفی بینجامد.

وی همچنین با اشاره به وضعیت کنونی تورم در کشور، تصریح کرد: "افزایش قیمت ها ناشی از تورم، فشار مضاعفی به کسب و کارها وارد کرده است و حالا با اضافه شدن مالیات بر ارزش افزوده، این فشار بیشتر خواهد شد. در شرایطی که مردم به دلیل تورم بالا قدرت خرید کمتری دارند، افزایش قیمت ناشی از مالیات می تواند به کاهش شدید تقاضا منجر شود.

پوریزدی در پایان خاطرنشان کرد: ما از مسئولان درخواست داریم که با توجه به شرایط اقتصادی کنونی و تورم فزاینده، اجرای این مالیات را متوقف کنند تا کسب و کارها بتوانند با آرامش بیشتری به فعالیت خود ادامه دهند و از بروز بحران های اقتصادی در شهرستان ها جلوگیری شود. تجربیات گذشته نشان داده است که فشار مالیاتی بیشتر بر روی کسب و کارهای کوچک نه تنها به نفع اقتصاد نخواهد بود بلکه می تواند منجر به افزایش فعالیت های غیررسمی و زیرزمینی شود که تبعات منفی بیشتری به همراه دارد.

« محمد ذاکرزاده

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان گلستان

اجرای عجولانه قانون مالیات بر ارزش افزوده تبعات جبران ناپذیر به همراه دارد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان گلستان با اشاره به شرایط فعلی بازار و فشارهای اقتصادی بر واحدهای صنفی، خواستار تعویق اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده شد.

محمد ذاکرزاده گفت: با توجه به وضعیت موجود، شمولیت همه اصناف در این شرایط امکان پذیر نیست و اجرای این قانون باید به تعویق بیفتد. بسیاری از صنوفی که پیش تر مشمول بوده اند هنوز آموزش های لازم را دریافت نکرده اند و اجرای عجولانه این قانون تبعات جبران ناپذیری برای اصناف و اقتصاد کشور به همراه خواهد داشت

به گفته وی بخش قابل توجهی از مشمولان قدیمی هنوز با نحوه اجرای صحیح قانون آشنا نیستند و نواقصی در عملکردشان دیده می شود. در این مدت کوتاه نه فرصتی برای آموزش وجود داشته و نه امکان آماده سازی کامل اصناف فراهم بوده است. بنابراین ضروری است اختیار بخشودگی جرایم به مدیران کل داده شود تا بتوانند برای صنوفی که ناخواسته دچار تأخیر شده اند تصمیم گیری کنند.

ذاکرزاده ادامه داد: قدرت خرید مردم کاهش یافته، هزینه های جاری واحدهای صنفی، حق بیمه و عوارض شهرداری افزایش پیدا کرده در چنین شرایطی افزودن بار مالیاتی جدید بدون فراهم شدن مقدمات لازم، چالش های جدی برای اصناف ایجاد می کند.

رئیس اتاق اصناف شهرستان گرگان تصریح کرد: با این حجم مشکلات، زمان فعلی برای اجرای این قانون مناسب نیست و لازم است اجرای آن حداقل تا پایان سال به تعویق بیفتد تا اصناف بتوانند با آمادگی کامل وارد این فرآیند شوند.

مالیات بر ارزش افزوده بدون بسترسازی تبعات اقتصادی دارد

« مهرداد الهی

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد گفت: بازار اکنون با فشارهای مالی فراوانی روبه رو است و اگر قرار است مالیات بر ارزش افزوده از همه رسته های صنفی دریافت شود، باید این فرآیند به شکل پلکانی و تدریجی و با اطلاع رسانی و آموزش به واحدهای صنفی انجام گیرد تا تبعات اجتماعی و اقتصادی آن به حداقل برسد.

مهرداد الهی افزود: اعلام ناگهانی و اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به صورت ناخواسته بازار را تحت الشعاع قرار می دهد. واقعیت این است که ما هنوز نتوانسته ایم به خوبی فرآیند اطلاع رسانی را در بازار انجام دهیم و برخی از اصناف حتی از وجود این تغییرات آگاه نیستند. وجود یک روند آموزشی و گام به گام به منظور آمادگی واحدهای صنفی، به کاهش اعتراضات و رفع نواقص اجرایی کمک خواهد کرد

وی تصریح کرد: با اجرای پلکانی و آماده کردن زیرساخت های لازم برای واحدهای صنفی و تشکلهای مربوطه می توان از ایجاد شوک اجتماعی ناشی از قانون مالیات بر ارزش افزوده جلوگیری کرد.

رئیس اتاق اصناف یاسوج ادامه داد: جامعه صنفی همواره از شفافیت مالی استقبال کرده اند و از پرداخت مالیات واهمه ای ندارند، اما در شرایطی که بستر و زیرساخت های لازم برای پرداخت مالیات و ایجاد شفافیت مالی فراهم باشد.

مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف سفره خانوارها را کوچک‌تر می‌کند

صادق ناصری

رئیس اتاق اصناف مرکز استان لرستان:

رئیس اتاق اصناف مرکز استان لرستان تبعات ناشی از اعمال مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف را جبران‌ناپذیر دانست و عنوان کرد: اگر قرار باشد با توجه به شرایط رکود بازار و تورم در کشور، مالیات بر ارزش افزوده از تمامی رسته‌های صنفی اخذ شود، بی‌شک از همان ابتدای امر، تعطیلی ۲۰ تا ۳۰ درصد فعالیت‌های صنفی را به همراه دارد.

صادق ناصری افزود: طی سال‌های اخیر سفره خانوارها رفته‌رفته کوچک‌تر و بسیاری از اقلام و کالاهای اساسی از سبد کالایی خانواده‌ها حذف شده است؛ بدیهی است که با گران‌شدن دوباره کالاهای، مشکلات معیشتی خانواده‌ها بیش از پیش افزایش می‌یابد.

وی ادامه داد: اقدام سازمان امور مالیاتی برای دریافت مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف به این معناست که دولت به جای چاره‌اندیشی برای کاهش قیمت‌ها، درصدد افزایش قیمت انواع کالاها در بازار است.

ناصری پیشنهاد کرد: در چنین فضایی، اجرای این طرح باید به تعویق بیفتد و پس از تشکیل یک کمیسیون یا کارگروه مالیاتی و نظرسنجی از اتاق اصناف ایران و کارشناسان صنفی و همچنین رصد وضعیت جامعه و اصناف برای اجرای این طرح، مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف اخذ شود.

«علیرضا تهیدست

رئیس اتاق اصناف مرکز استان گیلان

سیاست‌های مالیاتی با اهداف ضدتورمی دولت همسو نیست

رئیس اتاق اصناف مرکز استان گیلان، اظهار کرد: بسیاری از صنوف خرد و متوسط از توان مالی و ساختاری لازم برای اجرای طرح مالیات بر ارزش افزوده، برخوردار نیستند. اعمال این فشار مالیاتی مضاعف می‌تواند به تعطیلی یا کاهش فعالیت این کسب‌وکارها بینجامد.

علیرضا تهیدست درخصوص دغدغه‌های اصناف در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده، اظهار کرد: ما نگرانی خود را از اجرای یکسان و فراگیر این مالیات برای تمام صنوف اعلام می‌کنیم. به نظر می‌رسد سیاست‌های مالیاتی کنونی با اهداف ضدتورمی دولت همسو نیست.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان گیلان در پاسخ به نقش این نوع مالیات در شفافیت اقتصادی توضیح داد: اگرچه ما اصل شفافیت را تأیید می‌کنیم، اما معتقدیم ابزارهای اجرایی باید متناسب با ظرفیت صنوف باشد. وقتی یک کسب‌وکار کوچک مجبور به پرداخت ارزش افزوده شود، نه تنها توان رقابتی خود را از دست می‌دهد، بلکه ممکن است برای فرار از مالیات، به سمت اقتصاد غیررسمی حرکت کند که نتیجه معکوس خواهد داشت.

وی در ادامه به بیان راهکارهای پیشنهادی پرداخت و گفت: باید بین صنوف بزرگ و کوچک تفکیک انجام شود. واحدهای بزرگ با گردش مالی بالا می‌توانند مشمول این مالیات شوند، اما صنوف خرد باید یا معاف شوند یا با نرخ‌های پایین و پلکانی مالیات بپردازند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان گیلان همچنین درخصوص تأمین زیرساخت‌های لازم، افزود: دولت باید قبل از هر اقدامی، بسترهای آموزشی و سامانه‌های ساده برای ثبت و گزارش مالیاتی را فراهم کند.

تهیدست با هشدار درباره تأثیر این مالیات بر زندگی مردم گفت: درنهایت این هزینه‌ها به مصرف‌کننده منتقل می‌شود و مردم مجبور خواهند بود کالا و خدمات را با قیمت بالاتری تهیه کنند. این موضوع در شرایط کنونی که قدرت خرید کاهش یافته، فشار مضاعفی بر خانوارها وارد می‌کند.

« علی باصره

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان هرمزگان

افزایش مالیات در بازار را کد؛ نگرانی اصناف از اجرای هم‌زمان سیاست‌ها

رئیس اتاق اصناف مرکز استان هرمزگان با بیان اینکه شرایط اقتصادی کشور در سال ۱۴۰۴ سال سختی برای اصناف بود، اظهار کرد: وقتی رکود در بازار حاکم است و درآمدی هم در آن حاصل نمی‌شود، افزایش مالیات بر ارزش افزوده در کنار دیگر عواملی مانند نرخ سوخت و هم‌زمان شمولیت تمام اصناف به پرداخت آن نشان‌دهنده اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های سختگیرانه نسبت به صنوف است.

علی باصره، گفت: بازار با وجود ناترازی‌ها و رکود، تورم و مشکلات تامین مواد اولیه و سوخت، در رنج و دولت هم نسبت به این مساله واقف است؛ با این وجود تصمیمات سختگیرانه‌تری اتخاذ می‌کند که شکایت صنوف را در پی داشته است. شکایات و نگرانی‌هایی که دولت نسبت به آن بی‌توجه است.

باصره با تاکید بر اینکه صنوف اصل مالیات‌ستانی را زیر سوال نمی‌برند، گفت: مساله ما این است که باید این اقدام به شکل تدریجی انجام شود. به این شکل که اصناف خرد را تفکیک و بعد اقدام به اخذ مالیات ارزش افزوده کنند. سیاستگذار باید این موضوع را در نظر بگیرد که نمی‌توان یکباره با تصویب یک قانون شوک به بازار وارد کرد.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان هرمزگان، در رابطه با عدم نظرسنجی از صنوف، هنگام تدوین قوانینی که مربوط به آنها است، گفت: چرا باید تصمیم‌ساز و سیاستگذار مالیاتی یک شوک و نگرانی در بازار و جامعه ایجاد کند و بعد با صرف هزینه‌ها و جنجال بسیار به دنبال حل‌وفصل آن موضوع باشد؟

مالیات بر ارزش افزوده باید از حلقه اول زنجیره تولید دریافت شود

« مجید بسطامی

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان مرکزی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان مرکزی در خصوص اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از ابتدای دی‌ماه گفت: اجرای این قانون قطعاً اثرگذار است و در صورت اجرا در تمامی رسته‌های صنفی قیمت تمام شده کالاها را افزایش می‌دهد.

مجید بسطامی افزود: در شرایط فعلی که مردم از یک سو تحت فشار اقتصادی قرار دارند و از سوی دیگر گردش مالی واحدهای صنفی افت شدیدی پیدا کرده است، اجرای قانون بر مالیات بر ارزش افزوده تنها به فقیرتر شدن قشر ضعیف جامعه و کاهش توان مالی قشر متوسط می‌انجامد.

به گفته وی مالیات بر ارزش افزوده باید از حلقه میانی زنجیره تولید دریافت شود تا علاوه بر تأثیرگذاری مثبت در اقتصاد، بار روانی جامعه را کاهش دهد.

رئیس اتاق اصناف اراک تأکید کرد: با اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده از تمامی صنوف، استان‌های کوچک و شهرستان‌های کم‌برخوردار فشار اقتصادی مضاعفی را باید تحمل کنند و بعضاً مجبور به تعطیلی واحدهای صنفی خود می‌شوند.

رکود عمیق؛ پیامد اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده تمامی صنوف

سیدعلیرضا آسایش

رئیس اتاق اصناف مرکز استان یزد

رئیس اتاق اصناف مرکز استان یزد اجرای شتابزده مالیات بر ارزش افزوده برای تمامی صنوف را اقدامی غیرعلمی و غیراصولی دانست و گفت: سازمان امور مالیاتی بدون در نظر گرفتن تبعات ناشی از این اقدام، با دریافت مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف، علاوه بر ایجاد رکود در بازار و آسیب به کسب و کارها، معیشت مردم را نیز با بحران مواجه می‌کند.

سیدعلیرضا آسایش افزود: یکی از مهم‌ترین پیامدهای دریافت مالیات بر ارزش افزوده از همه صنوف، افزایش قیمت انواع کالاها در بازار و به تبع آن کاهش قدرت خرید مردم و فشار مضاعف بر اقشار کم درآمد جامعه است.

به گفته وی تولیدکنندگان صنفی و صنعتی در صورت اجرای طرح مالیات بر ارزش افزوده از کلیه صنوف، به ناگهان با افزایش قیمت بی‌رویه هزینه‌های تولید مواجه خواهند شد و در نتیجه قیمت تمام شده کالاها و محصولات تولیدی نیز روند صعودی خواهد داشت.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان یزد تصریح کرد: فارغ از پیامدهای اجرای این طرح، عدم اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی از یک سو و فراهم نبودن زیرساخت‌های لازم برای دریافت مالیات بر ارزش افزوده تمامی صنوف از سوی دیگر شوک شدیدی به بازار خواهد داد و در آینده‌ای نزدیک موجب حذف بسیاری از کسب و کارها از فعالیت‌های اقتصادی کشور می‌شود.

محمد ارغوان

رئیس اتاق اصناف مرکز استان همدان

مالیات بر ارزش افزوده، کسب و کارهای محلی را زمین گیر می‌کند

رئیس اتاق اصناف مرکز استان همدان با تأکید بر تأثیر مستقیم مالیات بر ارزش افزوده بر سطح درآمد اصناف، معیشت مردم و قدرت خرید مصرف‌کنندگان، گفت: در ابتدای اجرای این قانون، مالیات بر ارزش افزوده تنها شامل کالاهای غیر اساسی بود و تأثیر چندانی بر بازار و هزینه‌های خانوار نداشت. اما امروز این مالیات به منبعی برای افزایش درآمد دولت تبدیل شده، در حالی که افزایش قیمت کالاها موجب کاهش خرید مصرف‌کننده، کاهش تقاضا و در نتیجه افت درآمد واحدهای صنفی شده است.

محمد ارغوان افزود: تداوم این وضعیت در کسب و کارهای کوچک و متوسط می‌تواند به تعطیلی واحدهای صنفی، تعدیل نیرو و کاهش سطح پس‌انداز منجر شود. همچنین احتمال عدم شفافیت مالیاتی و اجتناب از پرداخت مالیات نیز در چنین شرایطی دور از ذهن نیست و پیامدهای آن می‌تواند اقتصاد کلان را تحت تأثیر قرار دهد.

وی تصریح کرد: در شهرهایی که فاقد صنایع بزرگ هستند مانند همدان و بسیاری از شهرهای کوچک، اجرای این نوع مالیات باعث تضعیف کسب و کارهای محلی و حتی حذف آنها در رقابت با واحدهای بزرگ می‌شود. این عدم مزیت رقابتی نهایتاً به کاهش جذب سرمایه و رکود اقتصادی دامن می‌زند.

رئیس اتاق اصناف همدان همچنین با اشاره به عدم اطلاع‌رسانی دقیق درباره نحوه اعمال مالیات بر ارزش افزوده گفت: این عدم اطلاع‌رسانی، موجب می‌شود مصرف‌کنندگان افزایش قیمت را به حساب اصناف گذاشته و واحدهای صنفی به اشتباه متهم به گران‌فروشی شوند.

رئیس اتاق اصناف همدان در پایان خاطرنشان کرد: از مسئولان می‌خواهیم هنگام تصمیم‌گیری درباره اجرای مالیات بر ارزش افزوده، تأثیرات آن بر بازار، کسب و کارها و سفره مردم را با دقت و تأمل بیشتری مد نظر قرار دهند.

« ابوالفضل ناصری

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان قزوین

مالیات بر ارزش افزوده؛ بستری برای فرار مالیاتی

رئیس اتاق اصناف مرکز استان قزوین گفت: در فضای اقتصادی فعلی، یکی از محورهای مهم اثرگذار بر بازار، مالیات بر ارزش افزوده است که به شکل مستقیم یا غیرمستقیم می‌تواند هزینه‌های تولید و قیمت‌های مصرف‌کننده را تحت تأثیر قرار دهد.

ابوالفضل ناصری افزود: اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به سرعت قیمت تمام‌شده کالاها و خدمات را بالا می‌برد و این موضوع فشار بیشتری بر سبد خرید خانوارها وارد می‌کند و به کاهش قدرت خرید منجر می‌شود. از طرفی، تبعات اقتصادی اجرای این قانون برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط دوچندان می‌شود؛ بار مالیاتی اضافه می‌تواند هزینه‌های اداری و محاسباتی را افزایش دهد و شدت فشار بر نقدینگی و توان سرمایه‌گذاری آنها را بالا ببرد.

وی ادامه داد: در چنین شرایطی، برای برخی بنگاه‌ها کاهش سود یا تغییر مسیرهای مالیاتی محتمل است که ممکن است به بی‌ثباتی در قیمت‌گذاری منجر شود و فرار مالیاتی یا فروش زیر فاکتور را تا حدودی توجیه‌پذیرتر سازد.

ناصری تصریح کرد: تبعیض قیمتی در بازار، که به واسطه مالیات غیرمستقیم و ناهمسانی‌های نرخ مالیات بر ارزش افزوده در زنجیره تامین شکل می‌گیرد، می‌تواند منجر به رشد کالاهای با کیفیت پایین یا خدمات غیرکارآمد شود که در نهایت به مصرف‌کننده نهایی آسیب می‌رساند و اعتماد به بازار را خدشه‌دار می‌کند.

رئیس اتاق اصناف قزوین در پایان اظهار کرد: ایجاد سازوکارهای کنترلی مؤثر برای مقابله با فرار مالیاتی و تقویت سیستم‌های گزارش‌دهی و فاکتورینگ درست، به عنوان ابزارهای بنیادی برای جلوگیری از تحمیل بارهای غیرمتوازن به مصرف‌کننده و کسب‌وکارها ضروری است.

مالیات، ابزار شفافیت یا عامل فشار اقتصادی بر اصناف؟

« رضا سلیم ساسانی

« رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمانشاه

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمانشاه، درخصوص مشکلات اصناف و کسبه در مواجهه با قوانین مالیاتی، به ویژه مالیات بر ارزش افزوده، اظهار کرد: فشار مالیاتی و سازوکارهای پیچیده اجرایی مالیات بر ارزش افزوده باعث شده بسیاری از واحدهای صنفی با دشواری‌های جدی در فعالیت خود مواجه شوند.

رضا سلیم ساسانی، افزود: یکی از مشکلات اساسی اصناف، نحوه اعمال مالیات بر ارزش افزوده بر کالاها و خدمات است. در برخی موارد، مشاغل کوچک و متوسط به دلیل پیچیدگی‌های قانونی و عدم شفافیت در محاسبه و بازپرداخت مالیات، با ریسک سنگین جریمه مواجه می‌شوند.

سلیم ساسانی گفت: تفاوت تجربه اصناف بزرگ و کوچک در پرداخت مالیات نیز قابل توجه است. کسبه کوچک که فاقد سیستم حسابداری مدرن هستند، بیشترین آسیب را از اجرای قوانین مالیاتی می‌بینند. بسیاری از مغازه‌ها و کسبه خرد، در عمل با پیچیدگی‌های محاسبه مالیات و ریسک جریمه‌های سنگین روبه‌رو هستند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمانشاه، افزود: برای ایجاد تعادل و حمایت از اصناف، لازم است سازوکارهای مالیاتی ساده، شفاف و متناسب با ظرفیت کسبه طراحی شود تا نه تنها درآمد دولت تأمین شود، بلکه فشار اقتصادی به کسبه خرد کاهش یابد و رقابت سالم در بازار حفظ شود.

ساسانی گفت: اتاق اصناف می‌تواند به عنوان پل ارتباطی میان کسبه و سازمان امور مالیاتی عمل کند و همزمان صدای واقعی بازار را به مسئولان منتقل کند.

رئیس اتاق اصناف مرکز استان کرمانشاه، در پایان تصریح کرد: چالش‌های مالیاتی اصناف در سراسر کشور، به ویژه در حوزه مالیات بر ارزش افزوده، بیش از هر چیز ناشی از پیچیدگی قوانین، فشار اقتصادی و کمبود آموزش عملی است.

تحریم، فشار بر درآمد نفتی و رانش دولت به سمت مالیات

علاوه بر این، برخی فعالان اقتصادی و صنوف، برای کاهش ریسک و هزینه ترجیح می‌دهند رسمی نباشند؛ بنابراین پایه مالیاتی قانون‌گذار کاهش می‌یابد. این روند باعث می‌شود سهم واقعی درآمد مالیاتی دولت کمتر از انتظار باشد و فشار دریافت مالیات بیشتر بر دوش اصناف و اقشار رسمی بیفتد، یعنی همان بخشی که قانون را رعایت می‌کنند.

«کوشش برای مکانیزه‌سازی مالیات؛ ناکامی به دلیل زیرساخت‌های ناقص»

در سال‌های اخیر، برای مقابله با فرار مالیاتی و ناکارآمدی در اخذ مالیات، دولت و سازمان امور مالیاتی کشور تلاش کرده‌اند با توسعه سامانه‌ها، مالیات‌ستانی دیجیتال و صدور فاکتور الکترونیک، شفافیت را افزایش دهند.

اما تحریم‌ها با تحمیل محدودیت در تعاملات بانکی، واردات نرم‌افزارها، زیرساخت‌های فناوری و هماهنگی بین‌دستگاهی این روند را کند و ناقص کرده‌اند. به همین دلیل، سازوکارهایی که در کشورهای پیشرفته برای کنترل فرار مالیاتی و تحقق عدالت مالیاتی جواب می‌دهند، در ایران با موانع ساختاری روبه‌رو شده‌اند. در نتیجه، حتی با سیاست‌گذاری مناسب، اجرا زیر سؤال رفته و نظام مالیات‌ستانی ناکام مانده است.

«تحریم؛ زنجیری که نظام مالیات‌ستانی را زمین‌گیر کرد»

تحریم‌های اقتصادی با ایجاد فشار بر درآمد نفتی، افزایش نااطمینانی ارزی، رشد اقتصاد غیررسمی و تضعیف زیرساخت‌های مالی و بانکی ساختار و کارکرد نظام مالیات‌ستانی ایران را تحت تأثیر جدی قرار داده است. در چنین شرایطی، قوانین مالیاتی حتی اگر به‌روز و کامل طراحی شده باشند، مانند قانون مالیات بر ارزش افزوده و تلاش برای مکانیزه‌سازی، در عمل نتوانسته‌اند اهداف خود را محقق کنند.

اگر سیاست‌گذار بداند، ادامه اتکای صرف به مالیات بدون توجه به بستر اقتصادی و نهادی، نه تنها افزایش درآمد، بلکه تشدید نابرابری، بی‌عدالتی مالیاتی و فشار اجتماعی بر اصناف و اقشار آسیب‌پذیر به همراه خواهد داشت. بنابراین، برای موفقیت واقعی نظام مالیات‌ستانی، لازم است که درمان اقتصاد تحریمی یعنی کاهش آسیب تحریم از طریق سیاست‌های اقتصادی، تنوع درآمد، تعامل منطقی با تجارت جهانی و تقویت زیرساخت بانکی/فناوری همراه با اصلاح ساختار مالیات و طراحی سیاست‌های حمایتی و عادلانه انجام شود. در غیر این صورت، هر قانون جدید مالیاتی ممکن است تنها بار اضافی بر دوش بخش رسمی اقتصاد و اقشار پایین‌تر باشد، بی‌آنکه منجر به توسعه پایدار یا عدالت مالی شود.

شواهد میدانی و پژوهشی، نشان می‌دهد چگونه تحریم‌ها پایه‌های مالیاتی را سست و اجرای مقرره‌هایی مانند قانون مالیات بر ارزش افزوده را با ناکارآمدی مواجه کرد.

در دهه‌های گذشته، درآمد نفتی ستون فقرات بودجه ایران بود؛ اما با تشدید تحریم‌ها، امکان فروش آزاد نفت، تراکنش بانکی بین‌المللی و صادرات رسمی محدود و در نتیجه، دولت ناچار شد به‌صورت فزاینده به درآمدهای غیرنفتی، به‌ویژه مالیات‌ستانی، تکیه کند. اما این تغییر ساختاری بدون آنکه بستر لازم برای موفقیت آن فراهم شود، منجر به فشار مضاعف بر نظام مالیاتی شد. در شرایطی که صادرات رسمی سخت شده و درآمد ارزی محدود است، دولت با کمبود منابع مواجه است؛ از این رو مالیات و به‌خصوص مالیات بر ارزش افزوده تبدیل شد به یکی از ابزارهای اصلی تأمین بودجه. این فشار بر مالیات‌ستانی زمانی نمایان‌تر شد که شاخص‌هایی چون تورم، نوسان نرخ ارز و رکود اقتصادی همزمان تشدید شدند.

«تحریم؛ اقتصاد زیرزمینی و فرار مالیاتی»

یکی از آثار ناگزیر تحریم‌ها، گسترش فعالیت‌های غیررسمی و اقتصاد زیرزمینی است. با دشواری در تجارت خارجی رسمی، نقل و انتقال پول، واردات و صادرات تحت مقررات تحریمی، انگیزه برای فعالیت در عرصه «دور زدن قانون» افزایش پیدا می‌کند. این رویداد مستقیم پایه‌های مالیاتی را ضعیف می‌کند، چراکه معاملات رسمی ثبت نمی‌شوند، فاکتور صادر نشده و مالیات بر ارزش افزوده به طور رسمی پرداخت نمی‌شود. تحقیقاتی که به «اقتصاد سیاسی مالیات» در ایران پرداخته‌اند، نشان داده‌اند شرایط تحریمی و نااطمینانی اقتصادی، ارزی با افزایش فرار مالیاتی مرتبط است. در این شرایط، حتی اگر قانون مالیاتی دقیق باشد، کشف و اخذ مالیات واقعی در عمل دشوار می‌شود.

وقتی توسعه متوازن نیست، نمی‌توان مالیات‌های متوازن و عادلانه دریافت کرد

رئیس دبیرخانه مشترک اتاق‌های سه‌گانه بازرگانی، اصناف و تعاون درخصوص نحوه اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و گلابه‌های برخی اصناف در این باره گفت: اگر مالیات ارزش افزوده به درستی از زنجیره تولید دریافت می‌شد، نمی‌توانستیم ایرادی به آن وارد کنیم، اما وقتی این نرخ بر دوش مصرف‌کننده نهایی است دیگر نمی‌توان نام مالیات ارزش افزوده بر روی آن گذاشت و مالیات بر مصرف است که در این صورت هم نیاز به تصحیح و توضیح دارد.

عزت الله تالارپشتی، رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی، ادوار هشتم و یازدهم با بیان اینکه تعریف نادرست قانون مالیات ارزش افزوده قابل نقد است، گفت: مالیات ارزش افزوده در محلی باید دریافت شود که ارزش افزوده در آن حیطه ایجاد شده است. یعنی در زنجیره تولید و خدماتی که موجب ارزش افزوده شده است. همچنین در بحث صادرات اگر درآمدی در روند صادرات ایجاد شود، ارزش افزوده برای آن محاسبه می‌شود. آنچه امروز در جامعه با عنوان ارزش افزوده مطرح می‌شود تعبیر دیگری دارد. مفاهیم در اینجا جابه‌جا شده و تبدیل به مالیات بر مصرف شده است.

که بخش تولید، اصناف و صادرات همزمان تقویت شود؛ در آن صورت می‌شد هزینه جاری کشور را از محل مالیات پوشش داد. چراکه رشد این دو موضع بر همدیگر تاثیرگذار است. اما چنین اتفاقی رخ نداد و تولید بدون حمایت باقی ماند اما مالیات‌ها افزایش یافت.

* مصداق‌ها و مشتقات مالیات باید درست تعریف شود

وی در ادامه بیان کرد: در برنامه توسعه پنجم، صندوق توسعه ملی را به منظور حمایت از تولید و صادرات تصویب کردیم، از سال نخست برنامه توسعه پنجم قرار بود سالی ۲۰ درصد در بخش‌های صنعت، تولید و خدمات و صادرات رشد داشته باشیم و به نسبت همان رشد هم مالیات افزایش داشته باشد. اما زمانی که صنعت و تولید رشد نکرده نمی‌توان هزینه‌های جاری را در قالب مالیات و به شکل توسعه یافته از این بخش‌ها دریافت کرد.

رئیس دبیرخانه مشترک اتاق‌های سه‌گانه با اشاره به تاثیر ناترازی‌های انرژی بر روی توقف رشد تولید، اظهار کرد: صنعت و تولید در حال رشد بود که در حوزه برق و آب به بحران خوردیم و این مساله توسعه را متوقف کرد. وقتی توسعه متوازن نیست نمی‌توان مالیات‌های متوازن و عادلانه هم دریافت کرد.

تالارپشتی در پاسخ به اینکه تورم مالیاتی کنونی، رشد نرخ دیگر مشتقات مالیات را

عضو کمیسیون ویژه بررسی طرح تحول اقتصادی در دوره هشتم مجلس، با بیان اینکه مالیات ارزش افزوده مصوب مجلس هفتم بود، افزود: قانون مالیات ارزش افزوده زمانی که بنده در مجلس هشتم رئیس کمیسیون صنایع بودم و آقای شمس‌الدین حسینی وزیر اقتصاد بودند، ابلاغ شد. آن زمان هم از کمیسیون اقتصادی و آقای الیاس نادران که طراح مالیات ارزش افزوده بودند، پرسیدیم قانون مالیات ارزش افزوده باید دقیق مشخص شود که کجا مصداق پیدا کند. سوال اساسی ما این بود که یک فروشگاه که کالایی را به قیمتی خریده و می‌فروشد آیا در آن کالا ارزش افزوده اتفاق افتاده؟ اگر فروشنده سودی حاصل کرده، مالیات بر درآمد هم پرداخت کرده است. اما کارمندی که پیش از دریافت حقوق، مالیاتش کسر شده، اگر در مراجعه به فروشگاه بخواهد بر روی کالایی مجدداً مالیات ارزش افزوده بپردازد، اشتباه است و مصداقی ندارد.

تالارپشتی، سیاستمدار و نماینده تهران، ری، شمیرانات، در دوره یازدهم مجلس در توضیح این پاسخ که آیا مالیات ارزش افزوده توانسته عدالت مالیاتی را به درستی اجرا کند؟ گفت: فلسفه وجودی صندوق توسعه ملی که در مجلس هشتم وضع کردیم این بود که هزینه‌های اجرایی دولت از محل مالیات و عوارض دریافت شود. اما همان زمان هم تاکید کردیم که این امر زمانی محقق می‌شود

وجود دارد، اگر این نقدینگی به سمت تولید و زیرساخت‌ها هدایت می‌شد تا حدودی تورم قابل کنترل بود.

* در اصلاح شدن این قانون شکی نیست

تالارپشتی در پایان با تاکید بر اینکه، رها کردن تورم و افزایش مالیات ارزش افزوده تفکر نادرستی است، اظهار کرد: باید ابتدا زیرساخت‌ها را تقویت و نقدینگی را به سمت زیرساخت‌ها هدایت کرد تا بخش تولید تقویت شود، آن زمان می‌توان از افزایش مالیات صحبت کرد. در غیر این صورت فشار بر روی مصرف‌کننده نهایی و اصناف خرد ایجاد می‌شود. قبل از افزایش هر نوع از مشقتات مالیات باید ابتدا تورم را کنترل کرد. وقتی تورم وجود دارد و همراستا با آن مالیات هم افزایش پیدا می‌کند، قدرت خرید به جای آنکه تحریک شود کاهش پیدا می‌کند و آن زمان رکود تورمی هم ایجاد می‌شود.

سخت‌تر و پرداخت آن را با گلایه‌ها و هشدارهایی همراه می‌کند، گفت: تورم محصول نقدینگی سرگردان در جامعه است. اگر نقدینگی به سمت زیرساخت‌ها و تولید هدایت می‌شد، امروز می‌توانستیم به درستی از اصناف مالیات بیشتری درخواست کنیم.

در اصل مالیات‌ستانی که هزینه‌های جاری دولت باید از طریق مالیات تامین شود، بحثی نیست اما مصداق‌ها و مشقتات مالیات باید درست تعریف شود. در مجلس هشتم که ساختار صندوق توسعه ملی تصویب شد، فلسفه وجودی‌اش این بود که همان سال نخست قانون برنامه توسعه پنجم، ۲۰ درصد از درآمد حاصل از درآمد نفت، گاز و میعانات گازی وارد این صندوق شود و در راه هزینه‌های جاری کشور خرج نشود. به این معنا ۲۰ درصد درآمد حاصل از فروش انرژی باید صرف خدمات، تقویت زیرساخت و تولید کشور می‌شد، با این هدف که مالیات هم همراستا با این سرمایه‌گذاری رشد کند.

* قبل از افزایش هر نوع پایه مالیاتی باید ابتدا تورم را کنترل کرد

اگر قانون برنامه پنجم درخصوص صندوق توسعه ملی درست اجرا می‌شد امروز ذخایر ارزی بالایی داشتیم و اقتصاد ما در این وضع قرار نداشت.

تالارپشتی در ادامه افزود: یکی از دلایلی که مالیات ارزش افزوده درست وصول نمی‌شود همین جابه‌جا شدن مفهوم مالیات ارزش افزوده و مالیات بر مصرف است. باید مصداق‌های ارزش افزوده که اصلاح آن در دستورکار مجلس قرار دارد، مشخص شود که در کدام بخش فرآیند تولید یا فروش و به چه شکلی اخذ شود. وزارت اقتصاد نباید تنبلی کند و باید مفاهیم دقیق و با مصداق‌های مشخص و با لایحه بدهد تا مجلس هم اقدام کند. در اصلاح شدن این قانون شکی نیست.

وی با تاکید بر اینکه تورم عامل بسیاری از نارسایی‌ها در اقتصاد است، گفت: وقتی رکود به تورم اضافه شود شرایط اقتصادی کشور را بحرانی می‌کند. تورم وقتی ایجاد می‌شود که نقدینگی سرگردان و انجماد سرمایه

حسین راغفر، تحلیلگر اقتصادی و عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا

خطای بزرگ در تفکیک مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر مصرف، پایه‌های نظام مالیاتی را فرسوده کرد

حسین راغفر، تحلیلگر اقتصادی، با اشاره به ریشه‌های عمیق و مزمن تورم در اقتصاد ایران اظهار کرد: ساختارهای معیوب اقتصادی کشور به گونه‌ای عمل می‌کنند که هر تغییری، حتی کوچک، می‌تواند به موج تازه‌ای از تورم و رکود منجر شود.

عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا، درخصوص فراخوان جدید سازمان امور مالیاتی مبنی بر توسعه شمول اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به همه اصناف و مشاغل فعال اقتصادی، گفت: چنین وضعیتی محصول سال‌ها کارکرد نادرست سیاست‌گذاری و ناهماهنگی میان اجزای اقتصاد است؛ به همین دلیل هرگونه اصلاح یا افزودن پایه جدید مالیاتی، طبیعی است که با مقاومت و مخالفت روبه‌رو خواهد شد.

وی افزود: در حال حاضر گستردگی معافیت‌های مالیاتی برای برخی بنگاه‌ها و نهادها موجب شده بار مالیاتی بر دوش مصرف‌کنندگان و اقشار ضعیف قرار گیرد. در نتیجه هر تغییر قانونی در نظام مالیات‌ستانی می‌تواند پیامدهای اعتراضی برخی اصناف و اقشار را به دنبال داشته باشد.

راغفر همچنین خاطرنشان کرد: مدیران اقتصادی کشور تمایل چندانی به استقرار یک نظام مالیاتی استاندارد و شفاف ندارند و این مسئله، مانع اصلی کارآمدسازی مالیات و تحقق عدالت مالیاتی در ایران است. در چنین فضایی، تفکیک نادرست میان مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر مصرف، که دو مقوله کاملاً جداگانه‌اند، اصل فلسفه مالیات‌ستانی را زیر سؤال برده است.

عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا با بیان اینکه مسئله اصلی جامعه نه پرداخت مالیات، بلکه جای‌گذاری نادرست قوانین و نبود انطباق آنها با ساختار تولید است، گفت: مالیات بر ارزش افزوده باید در فرآیند و زنجیره تولید اخذ شود تا درآمدهای حاصل در هر حلقه از تولید مشمول مالیات شوند؛ اما زمانی که کالا به مرحله نهایی می‌رسد، تمام این مؤلفه‌ها در قیمت نهایی محاسبه شده و مصرف‌کننده بار نهایی آن را می‌پردازد. در حالی که مالیات بر مصرف بسته به نوع، ماهیت و کارکرد کالا می‌تواند متفاوت باشد و همین تفاوت، آثار جداگانه‌ای بر تولید و مصرف دارد.

وی افزود: اصل مهمی که در همه کشورهای جهان رعایت می‌شود این است که مالیات بر ارزش افزوده پرداخت می‌شود، اما همواره این پرسش کلیدی وجود دارد که کدام حلقه از زنجیره تولید یا مصرف باید این مالیات را پرداخت کند.

به اعتقاد راغفر، مشکل امروز ایران نه در اصل مالیات، بلکه در تعاریف نادرست، خلط مفاهیم و تفکیک‌ناپذیری قوانین مربوط به مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر مصرف است؛ موضوعی که به باور او، نظام مالیاتی کشور را از کارکرد واقعی بازداشته است.

اصلاح بخش‌هایی از قانون مالیات ارزش افزوده در دستورکار مجلس قرار دارد

جعفر قادری

رئیس کمیسیون اصل ۴۴ قانون اساسی

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی درخصوص اصلاح برخی مواد قانون مالیات بر ارزش افزوده و مطالبات برخی صنوف مبنی بر اجرای دقیق عدالت مالیاتی، اظهار کرد: اصلاح بخش‌هایی از این قانون در دستورکار مجلس قرار دارد، اما پیشرفت آن نخست نیاز به بررسی دقیق‌تر در قالب مطالعات، گزارش و پژوهش‌های مستند دارد.

جعفر قادری با تأکید بر اینکه بازنگری در قانون در دستورکار مجلس قرار دارد، افزود: این قانون در حال حاضر بیشتر در بخش اجرا به مشکل برخورد است. سازمان امور مالیاتی در احصای مالیات بر ارزش افزوده، به جای اینکه در هر مرحله از زنجیره تولید، مالیات را محاسبه کند، فقط از محصول نهایی مالیات می‌گیرد و این روش اشتباه است.

رئیس کمیسیون اصل ۴۴ قانون اساسی با اشاره به اینکه قانون وحی منزل نیست، اظهار کرد: قانون تصویب شده مالیات بر ارزش افزوده امکان تغییر بلافاصله دارد. اما ایرادات آن هم باید کارشناسی شده و مستند به آرای پژوهش شده باشد.

نماینده حوزه انتخابیه شیراز و زرقان در پایان افزود: اگر اصناف نقدی بر قانون مالیات بر ارزش افزوده دارند و آن را موجب آسیب کسب‌وکارها و رکود در بازار می‌بینند باید این آسیب به شکل مطالعات موردی، شناسایی و به مرکز پژوهش‌های مجلس ارائه و بعد از تصویب در مراکز پژوهشی در پوشش اصلاحیه به مجلس ارائه شود.

موافق شمول همه اصناف در افزایش مالیات بر ارزش افزوده نیستیم!

و اصناف ضعیف؟، گفت: در اجرای نظام ارزش افزوده، اساس را سفره مردم در نظر گرفتیم، از این رو بسیاری از اقلام خوراکی و بهداشتی معاف از مالیات ارزش افزوده است. لیست اقلام کالایی و خدماتی که در ارزش افزوده معاف هستند، بزرگتر از فهرست مشمولین است.

سبحانیان با اشاره به ریشه‌های متفاوت تورم گفت: مهم‌ترین ریشه تورم در اقتصاد کشور کسری بودجه است. دولت‌ها کسری بودجه خود را از محل منابع بانکی و بانک مرکزی تامین کردند، در نتیجه نقدینگی افزایش پیدا کرد و تبدیل به تورم شد. پس اگر سیاستگذاری مالیات‌ستانی به دنبال کنترل کسری بودجه باشد، اتفاقا اقدامی ضدتورمی است.

وی با بیان اینکه ۱۰ درصد مالیات ارزش افزوده در ایران، در مقایسه با دیگر کشورها نسبت کمی است، توضیح داد: مالیات ارزش افزوده، ضریبی است که بر روی عدد فروش مالیات دریافت می‌شود، طبیعی است که قیمت را تا حدودی بالا می‌برد، اما این افزایش قیمت با تورم تفاوت دارد. تورم افزایش مستمر در سطح عمومی قیمت‌ها است که ریشه آن نقدینگی و کسری بودجه است.

سبحانیان با تاکید بر این موضوع که موافق اینکه همه اصناف درگیر افزایش مالیات بر ارزش افزوده بشوند، نیستیم، گفت: معتقدیم باید بخشی از اصناف را درگیر این موضوع کرد. اما اگر دولت تصمیم بگیرد نرخ ارزش افزوده را بالا ببرد، لزوماً به معنای افزایش تورم نیست! بسیاری از اقلام اساسی که در سبد مصرف‌کننده قرار دارد و در شاخص تورم نیز اثرگذار است، معاف از مالیات ارزش افزوده است. مجموع این عوامل در کنار هم مانع ایجاد اثر تورمی خواهد شد.

وی همچنین در پاسخ به اینکه یکی از ایرادات نظام مالیات‌ستانی، عدم تفکیک مفاهیم مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر مصرف است، گفت: مالیات ارزش افزوده یکی از شقوق مالیات بر مصرف است، به این معنا که در ذیل طبقه‌بندی مالیات بر مصرف، مالیات بر ارزش افزوده دسته‌بندی می‌شود.

رئیس سازمان امور مالیاتی در پاسخ به اینکه موافق اجرای مالیات بر ارزش افزوده، به هر قیمتی هست یا خیر، گفت: این موضوع که مالیات ارزش افزوده به طور کلی دریافت نشود غیرمنطقی است اما اینکه همه صنوف فراخوان نشوند یا به شکل تدریجی فراخوان شوند، قابل بررسی است.

رئیس سازمان امور مالیاتی در رابطه با نقض‌های قانون مالیات بر ارزش افزوده و گلابه‌هایی که متوجه دهک پایین جامعه و صنوف خرد است، اظهار کرد: مالیات ارزش افزوده به عنوان یک پایه مالیاتی پیچیدگی‌هایی از نظر عملکرد دارد؛ شاید یکی از دلایلی که بخشی از اصناف یا حتی برخی از مسئولین نسبت به این قانون گلابه‌هایی دارند به دلیل همین پیچیدگی‌ها است.

سید محمد هادی سبحانیان، با تاکید بر اینکه قانون مالیات بر ارزش افزوده در بسیاری از کشورها به همین شیوه که در کشور ما اتفاق می‌افتد، اخذ می‌شود، گفت: کشور ما مبتنی بر تجربه سایر کشورها، در حال اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده است. یکی از دلایل نارضایتی که درخصوص روند اجرای این مالیات ایجاد شد، نظام سنتی مالیات‌ستانی بود. پیش از این خریدوفروش به واسطه فاکتورهای کاغذی انجام می‌شد که این فاکتورها در برخی موارد مورد پذیرش نظام مالیاتی قرار نمی‌گرفت؛ با این استدلال که برخی فاکتورها صوری بودند، اعتبار خریدار لحاظ نمی‌شد و در عمل مؤدی مشمول جرایم یا مالیات‌های سنگین ارزش افزوده می‌شد.

وی افزود: قانونگذار با آسیب‌شناسی اجرای قانون مالیات ارزش افزوده، با تصویب پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و در قانون دائمی ارزش افزوده، فضای سنتی مالیات‌ستانی در حوزه مالیات ارزش افزوده را مدرن کرد. در نتیجه آسیب‌هایی که در نظام سنتی وجود داشت، مانند رد شدن فاکتورهای خرید خریداران یا اختلاف‌نظرهایی که در نرخ ارزش افزوده بین مؤدی و نظام مالیاتی اتفاق می‌افتاد، به طور کلی از بین رفت.

سبحانیان با اشاره به مطالبه جدی برخی اصناف، مشاغل و فعالان اقتصادی به منظور حل و فصل مسائل نظام مالیات ارزش افزوده، گفت: در راستای درخواست برخی صنوف، حاکمیت و قانونگذار تصمیم گرفت نظام سنتی را به سمت نظام مدرن، که آن هم اقتضائات خاص خود را داشت، هدایت کند.

رئیس سازمان امور مالیاتی در پاسخ به اینکه آیا با توجه به تورم مالیاتی محدوده ۵۰ درصدی، رسیدن نرخ مالیات ارزش افزوده به ۱۰ درصد، عدالت مالیاتی است یا آسیب به اقشار

قانونگذار با آسیب‌شناسی اجرای قانون مالیات ارزش افزوده، با تصویب پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و در قانون دائمی ارزش افزوده، فضای سنتی مالیات‌ستانی در حوزه مالیات ارزش افزوده را مدرن کرد.

مالیات بر ارزش افزوده یا مالیات بر تورم خودساخته؟

شاهین شایان، تحلیلگر اقتصادی در پاسخ به این پرسش که آیا نظام مالیاتی در ایران، به عنوان ابزاری برای جمع‌آوری منابع سرگردان، برقراری عدالت در توزیع منابع و کنترل تورم موفق عمل کرده است، اظهار کرد: مالیات در علم مالیه عمومی دارای فلسفه مشخصی است و ارتباط آن با بودجه عمومی سنجیده می‌شود. معمولاً دولت‌ها کسری بودجه خود را از مسیر مالیات تأمین می‌کنند. اگرچه تا پیش از این فروش اوراق، شبکه بانکی و فروش نفت بخش عمده بودجه کشور را تأمین می‌کرد، اما در حال حاضر و در سال پیش رو با بودجه مالیاتی و فشارهای مالیاتی مواجه خواهیم بود.

این کارشناس اقتصادی، با اشاره به مفهوم قرارداد اجتماعی، افزود: زمانی که در یک جامعه قرارداد اجتماعی شکل می‌گیرد، نمایندگانی از سوی عموم مردم انتخاب می‌شوند تا وظیفه اجرای عدالت مورد انتظار جامعه را بر عهده بگیرند. با این حال، وظایفی که برای حکومت تعریف می‌شود، بسته به نوع نظام سیاسی و اقتصادی در کشورهای مختلف متفاوت است.

این کارشناس اقتصادی ادامه داد: در نظام‌های سرمایه‌داری، قاعده بر این است که هزینه‌های دولت و حاکمیت از سوی مردمی که آن را انتخاب کرده‌اند، از محل مالیات تأمین شود. در مقابل، در کشورهایی مانند ایران که از منابع طبیعی نظیر نفت برخوردارند، این تصور شکل گرفته که درآمدهای نفتی متعلق به مردم است و بخشی از هزینه‌های عمومی باید از این محل تأمین شود. در کشورهایی مانند آلمان که نفت ندارند، هزینه‌های اداره جامعه به شکل عمده از محل مالیات تأمین می‌شود و مالیات ابزاری برای تأمین خدمات عمومی است. بنابراین، مالیات از اساس هزینه‌ای است که به مردمی تحمیل می‌شود که آن حکومت را انتخاب کرده‌اند.

* مالیات: ابزار سیاست‌گذاری است، نه مهار تورم

این تحلیلگر اقتصادی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان از مالیات برای تسریع یا کند کردن رشد اقتصادی استفاده کرد، گفت: در تئوری، مالیات می‌تواند اهرمی برای ایجاد انگیزه یا اعمال سیاست‌های اقتصادی باشد، اما در عمل، هزینه‌ای که جامعه باید بپردازد، اغلب به‌درستی و متناسب اخذ نمی‌شود.

وی با تأکید بر اینکه مالیات ماهیتی هزینه‌زا دارد، خاطرنشان کرد: مالیات هزینه‌ای است که به عموم مردم تحمیل می‌شود، هرچند می‌تواند در برخی موارد نقش انگیزشی هم ایفا کند. اما اینکه مالیات، به‌ویژه مالیات بر ارزش افزوده، بتواند تورم را کاهش دهد، محل تردید جدی است.

* مالیات بر ارزش افزوده: عامل تورم یا کنترل‌کننده آن؟

شایان در ادامه با انتقاد از کارکرد مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران اظهار کرد: مالیات بر ارزش افزوده نوعی هزینه است که به کل جامعه تحمیل می‌شود و نه تنها هزینه‌های تولید و مصرف را افزایش می‌دهد، بلکه خود می‌تواند به عاملی تورم‌زا تبدیل شود. این مالیات به‌طور هم‌زمان هزینه‌ها و سطح عمومی قیمت‌ها را افزایش می‌دهد.

وی افزود: ممکن است افزایش مالیات بر ارزش افزوده به کاهش خرید و در نتیجه ایجاد رکود نسبی منجر شود؛ رکودی که پیامد مستقیم آن، وارد شدن خسارت به کسبه و فعالان صنفی است. بنابراین کنترل تورم از مسیر مالیات ارزش افزوده و یا اثرضدتورمی داشتن آن تعبیر دقیقی نیست. شایان تصریح کرد: مسئله اصلی، بی‌عدالتی در اجرای این نوع مالیات است. ممکن است حاکمیت برای ایجاد انگیزه در برخی بخش‌ها، مالیات بر ارزش افزوده را حذف یا تعدیل کند، اما در شرایط فعلی، این مالیات تقریباً تمام بخش‌های صنفی و حتی عموم مردم را دربر گرفته است.

«مالیات تورمی»؛ فشار مضاعف بر جامعه

این تحلیلگر اقتصادی با اشاره به مفهوم مالیات تورمی گفت: زمانی که نرخ مالیات بر ارزش افزوده افزایش می‌یابد، در واقع تورمی که خود دولت و حاکمیت عامل آن بوده‌اند، مجدد مشمول مالیات می‌شود. به بیان دیگر، شما بر تورم نیز مالیات می‌بندید.

شایان تأکید کرد: این وضعیت در اقتصاد مانند اقتصاد ایران که مستعد تورم است، هم اثر رکودی دارد و هم اثر تورمی و درنهایت فشار مضاعفی را بر معیشت مردم و فعالیت‌های اقتصادی وارد می‌کند.

اصناف زیر فشار دوگانه؛ مالیات تورمی از یک سو، مالیات ارزش افزوده از سوی دیگر

۸ درصد برساند. در این صورت ممکن است درآمد دولت کاهش پیدا کند، اما کنترل رکود تورمی در اقتصاد مساله مهم‌تری است.

فیاضی همچنین افزود: در حال حاضر و با توجه به شرایط اقتصادی کشور به نظر می‌رسد دولت دیگر رفتارهای اقتصادی درست را کنار گذاشته است و به جای نگرستن به تورم و رکود اقتصادی و حل آن بیشتر بر درآمدها متمرکز شده است. ازسویی درآمدهای نفتی بودجه کاهش یافته و فشار بیشتر بر درآمدهای مالیاتی و فروش اوراق است. از این رو دولت به منظور برقراری توازن در بودجه و پوشش کسری بودجه، چه به شکل عامدانه و چه از سر ناچاری در حال ناپدید گرفتن صنوف و جامعه اقتصادی است.

این تحلیلگر اقتصادی اظهار کرد: باوجود نرخ تورمی محدوده ۵۰ درصد، اضافه شدن باقی مالیات‌ها، ازجمله مالیات بر درآمد و حقوق، مالیات بر ارزش افزوده، مالیات بر عوارض و گمرک و شهرداری، قدرت خرید خانوار کاهش یافته است؛ طبیعی است که کاهش قدرت خرید مردم، کاهش درآمد صنوف را هم به دنبال خواهد داشت.

فیاضی در پایان گفت: دولت در شرایط رکودی کنونی که مالیات تورمی ۵۰ درصد به جامعه تحمیل شده است، باید مالیات بر ارزش افزوده را کاهش داد تا قدرت خرید خانوار حفظ شود. در غیراین صورت هم کسب و کارها آسیب می‌بینند و اقتصاد بیشتر از اکنون وارد شرایط رکودی خواهد شد.

دکتر محمدتقی فیاضی، تحلیلگر اقتصادی با تاکید بر اینکه در حال حاضر با توجه به تورم محدوده ۵۰ درصدی، اقتصاد ما به خودی خود با مالیات تورمی مواجه است، اظهار کرد: افزایش مالیات‌هایی مانند مالیات بر ارزش افزوده، و اضافه شدن آن به باقی انواع مالیات‌ها در کنار نرخ تورم محدوده ۵۰ درصد، جامعه را زیر خط فقر برده است.

فیاضی با بیان اینکه تمامی مالیات‌ها ازجمله مالیات بر ارزش افزوده، از نظر تئوری اثرضدتورمی دارند، افزود: زمانی که اقتصاد دولت‌ها وارد رونق می‌شود، دولت‌ها مالیات‌ها را افزایش می‌دهند تا تورم ایجاد نشود، اما در کشور ما که با رونق اقتصادی مواجه نیستیم مالیات‌ها بیشتر کارکرد یک ابزار سیاستی را پیدا کرده است که از همان ابزار هم به درستی استفاده نمی‌شود. درست است که مالیات بر ارزش افزوده از مصرف‌کننده نهایی اخذ می‌شود اما نتیجه آن چیزی جز کاهش درآمد صنوف، رکود تورمی و آسیب به مشاغل نیست.

وی افزود: نرخ تورم کنونی خود نوعی مالیات است و باقی مالیات‌ها هم به آن اضافه می‌شود. به همین دلیل است که جامعه و مردم زیر خط فقر قرار می‌گیرند. در حال حاضر تورم، بیش از نیمی از درآمد خانوارها را می‌بلعد.

فیاضی با بیان اینکه دو نوع نگاه به ابزار سیاستی مالیات وجود دارد، گفت: در ادبیات اقتصادی یک وجه مالیات کسب درآمد برای دولت است تا بتواند وظایفش را انجام دهد، یک وجه آن ابزار سیاستی است، دولت چون نمی‌تواند درآمد نفتی را محقق کند فشار را بر روی درآمدهای مالیاتی می‌گذارد.

این تحلیلگر اقتصادی در ادامه توضیح داد: وقتی اقتصاد وارد رکود می‌شود دولت باید مالیات‌ها را کاهش دهد. چند سالی است که اقتصاد ما وارد رکود شده و در این شرایط که جامعه با مالیات تورمی حدود ۵۰ درصد مواجه است، دولت باید مالیات بر ارزش افزوده را کاهش دهد و به ۷ یا

مالیات بر ارزش افزوده از رسالت خود دور شد و به دهک‌های پایین اصابت کرد

و مالیات بر ارزش افزوده پوشش داد. این تحلیلگر اقتصادی در ادامه افزود: هدفگذاری مالیات ارزش افزوده این بود که کمتر به دهک‌های پایین جامعه اصابت کند. باید پذیرفت که در اجرای این قانون مشکلاتی وجود داشت که آن را از رسالت اصلی‌اش دور کرد. در حال حاضر خود تورم نوعی مالیات است که از مردم گرفته می‌شود.

وی با بیان اینکه مالیات بخشی از درآمدهای دولت است، تاکید کرد: من منتقد نظام مالیاتی ایران هستم،

اما معتقدم ما در اجرای قانون و در رفتارهای مرتبط با همان قانون مغایرت‌هایی داریم که اصل همان قانون را نقض می‌کند یا از هدفگذاری دور می‌شود.

سلامی در پاسخ به اینکه سیستم مالیات‌ستانی ما در کدام بخش‌ها مسیر را اشتباه رفته است و نقد بزرگ به نظام مالیاتی در کدام بخش اجرا وارد است، گفت: نمونه بزرگ انواع اشتباهات مالیاتی، مالیات بر تورم است؛ هدف مالیات بر عایدی سرمایه گرفتن مالیات از تورم است و این از اساس اشتباه است؛ چراکه تورم خودش یک مالیات است و اگر بخواهیم از آن هم مالیات بگیریم، مسیر را اشتباه رفته‌ایم. نمونه دیگر از اشتباهات، تمرکز سازمان امور مالیاتی بر روی تراکنش‌های بانکی است که نشان‌دهنده ضعف سیستم مالیاتی است.

سلامی در پایان با اشاره به اینکه نظام مالیاتی ما هنوز به اندازه کافی کارا نیست، گفت: تا زمانی که نظام مالیاتی به درستی اصلاح و تکمیل نشود، اجحاف مالیاتی در کل نظام مالیاتی کشور و در تمام پایه‌های مالیاتی وجود خواهد داشت.

وی در ارتباط با اجرای عادلانه اصل و قانون نظام مالیاتی در کشور، بیان کرد: یکی از بهترین ابزارهای دولت، مالیات بر درآمد و دیگری تمرکز بر میزان مصرف افراد است که می‌توان از طریق آن بخشی از کسری بودجه و درآمدهای کشور را افزایش داد. فرقی نمی‌کند که یک دولت باکفایت یا بی‌کفایت است، هر دولت هزینه‌هایی دارد که باید آن را از طریق تهیه کند. اما اینکه دولت بگوید از طریق مالیات می‌خواهد تورم را کنترل کند، توجیه علمی و منطقی ندارد. مقصر اصلی رکود در کشور کسری بودجه و ردیف‌های خاص بودجه‌ای است.

سلامی با بیان اینکه تورم لجام‌گسیخته نتیجه تصمیمات اشتباه کلیت حاکمیت اقتصادی است، تاکید کرد: اینکه بخواهیم تورم و حل آن را محدود به مالیات ارزش افزوده کنیم، فرار از واقعیات است. کسری بودجه محصول دولت عریض و طویلی است که سال‌ها است نسبت به کوچک‌سازی دولت هشدار داده‌ایم. از سوی دیگر ردیف‌های بودجه‌ای که بخش اعظمی از بودجه را می‌بلعد را نمی‌توان کنار گذاشت و با نقض‌های قانونی مالیات‌ستانی

غلامرضا سلامی، کارشناس اقتصادی در نقد خود نسبت به مشمولیت تمام اصناف به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، اظهار کرد: باید توجه داشت که هر ابزار اقتصادی به محض ورود به سازوکار اقتصاد ایران، یک حلقه گمشده بر آن ایجاد می‌شود و درخصوص مالیات بر ارزش افزوده هم اجرا نشدن صحیح عدالت همان حلقه مفقوده است.

سلامی، گفت: مالیات بر ارزش افزوده در کشور ما باید به گونه‌ای تدبیر می‌شد که مخاطب آن اقبال کم‌درآمد نباشند. آنچه بر اقشار و دهک پایین فشار وارد می‌کند، قبل از میزان و انواع مالیات، تورم و رشد لحظه‌ای آن است؛ ابتدا باید فکری برای تورم کرد.

این کارشناس اقتصادی درخصوص مقایسه مالیات ارزش افزوده در ایران با کشورهای توسعه‌یافته از سوی برخی مسئولان، افزود: اگر بخواهیم منصفانه قضاوت کنیم، مقایسه مالیات ارزش افزوده در کشورهای توسعه‌یافته و ایران هیچ توجیه منطقی ندارد. مقصر هم قانون مالیات بر ارزش افزوده نیست، مقصر سیاستگذار مالیاتی است که بدون درنظر گرفتن رشد ناخالص داخلی، تورم، اقتصاد بی‌ثبات و رکود اقتصادی به دنبال اضافه کردن و توسعه مالیات است. دلیل آن هم بیشتر مربوط به کسری بودجه، نقدینگی پراکنده، انجماد سرمایه در بازارهای موازی، و پنهان و پراکنده بودن نقدینگی در کشور است.

مالیات بر ارزش افزوده، ابزار عدالت مالیاتی یا تعطیلی واحدهای صنفی؟

اجرای مالیات بر ارزش افزوده، تشدید نابرابری و گسترش بازار غیررسمی است. وقتی فردی بداند بر روی تراکنش‌های بانکی‌اش ارزش افزوده تعلق می‌گیرد، مطمئناً به سمت بازارهای غیررسمی که به واسطه تهاوت و معاملاتی است که رسماً ثبت نمی‌شوند، می‌رود.

در نتیجه کاهش تمایل به ثبت معاملات رسمی ایجاد می‌شود، فرار مالیاتی افزایش می‌یابد و در نهایت تضعیف پایه‌های مالیاتی دولت رقم می‌خورد.

بیگدلی در پایان اظهار کرد: در شرایط تورمی کنونی مالیات بر ارزش افزوده اگر بدون زیرساخت و تفکیک هوشمند کالا و همچنین بدون ایجاد آستانه حمایتی برای کسب و کارهای خرد اعمال شود، نه تنها ابزار عدالت مالیاتی نیست، بلکه به عامل فشار و تعطیلی واحدهای کوچک تبدیل خواهد شد. وقتی در واقع حمایت از تولید و اشتغال است و در نهایت منجر به ثبات اقتصادی خواهد شد. وقتی در چنین شرایطی از اصناف خرد مالیات دریافت کنیم ستون‌های اصلی اقتصاد را تضعیف کرده‌ایم که به طور حتم چالش‌های اجتماعی در ادامه آن خواهیم داشت.

کسب و کارهای خرد از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، اظهار کرد: یک کسب و کار خرد که نهایتاً توسط دو نفر اداره می‌شود و اطلاعاتی هم از سامانه‌ها و دسترسی به آنها ندارد، درگیر موضوعی مانند ثبت نام در سامانه‌ها، صدور صورت حساب‌های رسمی، ارسال اظهارنامه‌های دوره‌ای، نگهداری اسناد و پاسخگویی به ممیز می‌شوند. و از تمرکز بر کار خود منحرف می‌شوند.

بیگدلی با تأکید بر اینکه در فرآیند مالیات بر ارزش افزوده، بنگاه‌های کوچکتر فشار بیشتری را متحمل می‌شوند، گفت: ماحصل روند

رئیس کمیسیون بیمه و مالیات اتاق اصناف ایران در رابطه با آسیب‌های مالیات بر ارزش افزوده بر اصناف، به ویژه کسب و کارهای خرد، اظهار کرد: اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به دلیل فراهم نبودن زیرساخت‌های مناسب، وجود رکود و تورم در اقتصاد کشور، کارکرد خود را از دست داد و عملاً به یک پایه مالیاتی پرهزینه و آسیب‌زا برای کسب و کارهای خرد تبدیل شد.

مرتضی بیگدلی افزود: وقتی در حالت رکود و تورم هستیم، مصرف‌کننده‌ای که توان پرداخت قیمت بالاتر را ندارد، قدرت چانه‌زنی بیشتری نسبت به فروشنده خرد خواهد داشت. کاسب خرد هم در این شرایط ناچار است با کمترین حاشیه سود، کار کند که همین موضوع باعث فرسودگی و ورشکستگی بسیاری از صنوف خرد خواهد شد.

بیگدلی در ادامه افزود: در حال حاضر زیرساخت کامل برای تفکیک کالاهایی که مشمول مالیات بر ارزش افزوده و معاف از مالیات هستند را نداریم، به عنوان مثال در حوزه کالاهای پزشکی ممکن است برخی از اقلام معاف و برخی معاف از مالیات نباشند. هم‌زمان با به‌روز شدن قانون، نتوانستیم درخصوص سامانه‌های مالیاتی آموزش درستی به اصناف دهیم. این ناآگاهی باعث می‌شود در محاسبات مالیاتی خطای محاسباتی ایجاد شود؛ مسأله‌ای که بین ممیزان مالیاتی و مودیان مالیاتی اختلاف دائمی ایجاد کرده است.

رئیس کمیسیون بیمه و مالیات اتاق اصناف ایران همچنین درباره ضرر و زیان

مسیر تولد یک قانون

* از پژوهش تا صحن مجلس، در فرآیند اصلاح مالیات بر ارزش افزوده

اصلاح قوانین اقتصادی، به‌ویژه قوانینی که مستقیماً با اصناف، تولیدکنندگان، واردکنندگان و مصرف‌کنندگان سروکار دارند، هرگز یک تصمیم لحظه‌ای نیست. قانون مالیات بر ارزش افزوده نیز از این قاعده مستثنی نیست. تصویب این قانون در دهه گذشته و اکنون تلاش برای اصلاح آن، فرایندی چندمرحله‌ای و پیچیده دارد که از یک ایده یا پژوهش آغاز شده و تا نشست‌های فنی دولت و صحن علنی مجلس امتداد می‌یابد. رویکردی که درمورد اصلاحات کنونی مالیات بر ارزش افزوده نیز در حال رخ دادن است.

* از یک پژوهش تا یک پیشنهاد رسمی

هر تغییر قانونی از دل یک مسأله، داده یا پژوهش میدانی ایجاد می‌شود. در رابطه با مالیات بر ارزش افزوده، در سال‌های اخیر گزارش‌هایی از آثار تورمی، فشار بر اصناف خرد، مشکلات اجرایی، ابهام در زنجیره پرداخت مالیات، و نیاز به همسویی با نظام مالیاتی نوین، دلایل اصلی شکل‌گیری پیشنهادهای اصلاحی بوده است. این دست پژوهش‌ها معمولاً در دانشگاه‌ها، اتاق بازرگانی، مرکز پژوهش‌های مجلس یا در خود سازمان امور مالیاتی تولید می‌شوند و مبنای اولین بحث‌ها قرار می‌گیرند. در مرحله نخست، چیزی که وجود دارد «پیشنهاد» است، نه یک قانون و نه یک متن رسمی. این پیشنهاد باید وارد ساختار قانون‌گذاری کشور شود تا شکل حقوقی پیدا کند.

* ورود به مسیر رسمی: لایحه یا طرح؟

از زمانی که کارشناسان و دستگاه‌ها به این نتیجه برسند که اصلاح قانون ضروری است، دو مسیر برای ورود رسمی موضوع به فرایند قانون‌گذاری شکل می‌گیرد که شامل مسیر دولت و تولد لایحه و مسیر مجلس و تولد طرح است.

* مسیر دولت و تولد لایحه

اگر دولت خود، خواهان اصلاح قانون باشد، فرآیند از سازمان امور مالیاتی و سپس وزارت اقتصاد آغاز می‌شود. در آنجا کارگروه‌های فنی تشکیل می‌شود، گزارش‌های پژوهشی بررسی شده و متن اولیه اصلاحات تهیه می‌شود.

این متن پس از چکش‌کاری تخصصی، برای بررسی حقوقی و تطبیق با قوانین بالادستی به معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری می‌رود. سپس هیئت وزیران باید آن را تصویب کنند. در صورت تصویب، متن با عنوان «لایحه اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده» و با امضای رئیس‌جمهور به مجلس ارسال می‌شود.

* مسیر مجلس و تولد طرح

اگر دولت لایحه ندهد، نمایندگان مجلس می‌توانند از مسیر «طرح» وارد عمل شوند. برای این کار، حداقل ۱۵ نماینده یا یک کمیسیون تخصصی باید متن پیشنهادی را امضا کنند. پژوهش‌های اقتصادی و گزارش‌های کارشناسی در اینجا تبدیل به ماده‌واحد‌ها و مواد قانونی می‌شود و طرح به هیئت‌رئیس مجلس تقدیم می‌شود.

رفت و برگشت بیش از یک بار تکرار می‌شود.

* مجمع تشخیص؛ آخرین ایستگاه اختلاف

اگر مجلس و شورای نگهبان در مورد برخی مواد به توافق نرسند، موضوع به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع می‌شود. رأی مجمع، تصمیم نهایی و لازم‌الاجراست و مسیر اختلاف را خاتمه می‌دهد.

* ابلاغ، انتشار و تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی

پس از تأیید نهایی، قانون توسط رئیس مجلس به رئیس‌جمهور ابلاغ می‌شود و سپس در روزنامه رسمی منتشر می‌شود. اما کار هنوز پایان نیافته است.

قوانین مالیاتی اغلب نیازمند آیین‌نامه‌های اجرایی، دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های تکمیلی هستند. این اسناد توسط وزارت اقتصاد و سازمان امور مالیاتی تهیه شده و در دولت تصویب می‌شود. تنها پس از این مرحله است که سازمان امور مالیاتی اجرای اصلاحات را آغاز می‌کند.

* چرا این روند طولانی ضروری است؟

اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده نه فقط یک تصمیم حقوقی، بلکه انتخابی استراتژیک در حوزه اقتصاد کلان است. این قانون با گردش کالا، قیمت تمام‌شده، درآمد دولت، شفافیت زنجیره تولید و موقعیت اصناف در تعامل است. به همین دلیل، از مرحله طرح پژوهشی تا مرحله اجرا، ده‌ها نشست کارشناسی، جلسات متعدد با ذینفعان، رفت و برگشت‌های حقوقی و تصویب‌های رسمی لازم است تا یک قانون بتواند هم اجرایی باشد و هم با حداقل خطا همراه شود. بخشی از اصلاحاتی که اکنون در دستور کار مجلس قرار دارد نیز همین مسیر را طی کرده است؛ مسیری که پشت هر ماده قانونی، ده‌ها ساعت پژوهش، مذاکره، بررسی و چانه‌زنی کارشناسی نهفته است.

* آغاز بررسی در مجلس: از اعلام وصول تا کمیسیون اقتصادی

چه طرح باشد و چه لایحه، مرحله بعدی اعلام وصول در صحن علنی مجلس است؛ نقطه‌ای که موضوع وارد فرایند رسمی قانون‌گذاری می‌شود. پس از اعلام وصول، موضوع به کمیسیون اقتصادی مجلس ارجاع می‌شود. این کمیسیون به‌عنوان کمیسیون اصلی بررسی اصلاحات مالیات بر ارزش افزوده، جلسات متعددی با حضور وزارت اقتصاد، سازمان امور مالیاتی، اتاق اصناف، اتاق بازرگانی، کارشناسان دانشگاهی و حتی تولیدکنندگان برگزار می‌کند. در همین مرحله، مرکز پژوهش‌های مجلس نیز گزارش کارشناسی خود را ارائه می‌دهد. این مرکز اغلب در تحلیل پیامدهای مالی، آثار صنفی و الزامات اجرایی نقش محوری دارد.

* تهیه گزارش کمیسیون و ورود به صحن علنی

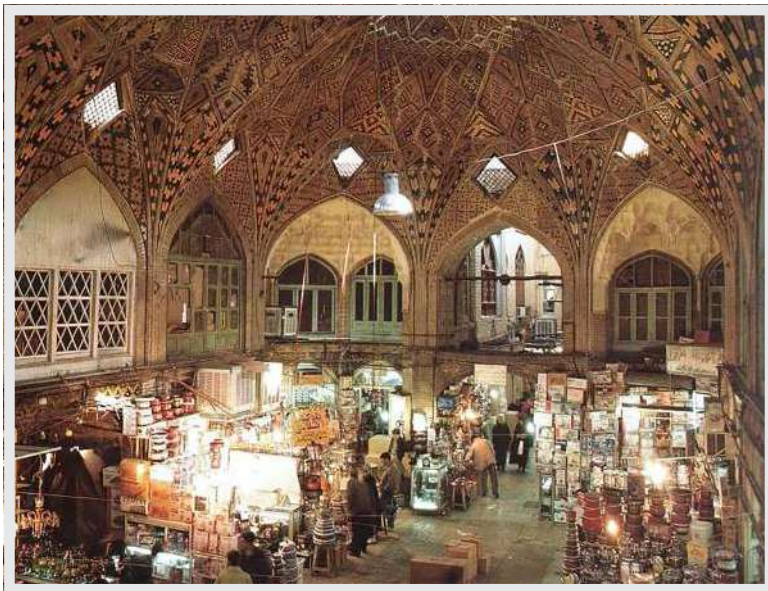
پس از بررسی‌های فنی، کمیسیون اقتصادی «گزارش شور اول» را تهیه می‌کند؛ گزارشی که ساختار اصلاحات را مشخص می‌کند. این گزارش شامل دلایل لزوم اصلاح، ساختار کلی مواد پیشنهادی و ارزیابی آثار اقتصادی است. در صحن علنی ابتدا کلیات لایحه یا طرح به رأی گذاشته می‌شود. اگر کلیات رأی بیاورد، مجلس وارد مرحله بررسی جزئیات می‌شود. در این مرحله هر ماده به صورت جداگانه بررسی و اصلاح می‌شود و نمایندگان می‌توانند پیشنهادهای حذف، اضافه یا تغییر ارائه کنند. پس از رأی‌گیری بنده‌بند، نسخه نهایی مصوبه مجلس شکل می‌گیرد.

* شورای نگهبان و ارزیابی شرعی-قانون اساسی

مصوبه مجلس مستقیماً به شورای نگهبان ارسال می‌شود. این شورا طی ۱۰ روز متن را از نظر مطابقت با قانون اساسی، عدم مغایرت با شرع و دقت حقوقی و انسجام قانونی بررسی می‌کند. اگر ایرادی وجود داشته باشد، آن مواد به مجلس بازمی‌گردد و کمیسیون اقتصادی باید اصلاحات لازم را انجام دهد. گاهی این

بهبود محیط کسب و کار، پیش شرط عقلانیت اقتصادی و سرمایه گذاری پایدار

یکی از الزامات بنیادین برای شکل‌گیری و استمرار فعالیت اقتصادی سالم، وجود محیطی پیش‌بینی‌پذیر، شفاف و مبتنی بر قواعد باثبات است. بنگاه‌های اقتصادی، برای اتخاذ تصمیم‌های میان‌مدت و بلندمدت، نیازمند چارچوب‌هایی هستند که نه تنها از مداخلات خلق‌الساعه مصون باشند، بلکه امکان ارزیابی ریسک، طراحی راهبرد و بهره‌گیری از ظرفیت‌های بازار را به صورت پایدار فراهم سازند. در نبود چنین الزامی، فضای کسب و کار به محیطی پرهزینه، پرریسک و غیرقابل تبدیل خواهد شد؛ محیطی که در آن، نه عقلانیت اقتصادی مجال بروز می‌یابد و نه سرمایه‌گذار امکان اطمینان به آینده دارد.

با اصلاح مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی، نظر تشکلهای اقتصادی ذی‌ربط را استعلام کنند و مورد توجه قرار دهند». این مواد ناظر بر نهادینه‌سازی مشارکت بخش خصوصی در فرآیند سیاست‌گذاری اقتصادی است و از منظر حقوق عمومی، مؤید پذیرش نوعی از دموکراسی اقتصادی در روند وضع مقررات است. الزام دولت به اخذ نظر کتبی تشکلهای اقتصادی و تهیه گزارش آثار اقتصادی، نشانه‌ای از گذار تدریجی از تصمیم‌گیری‌های بسته و غیرپاسخ‌گو به سمت تنظیم‌گری شفاف و مشارکتی است. مشارکت تشکلهای خصوصی در فرآیند تدوین مقررات، از یک سو کیفیت مقرره‌گذاری را ارتقاء می‌دهد و از سوی دیگر، احتمال مقاومت اجتماعی و اجرایی در برابر مقررات را کاهش می‌دهد.

در کنار ماده فوق، به موجب ماده (۳۰) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلف گردیده‌اند پیش‌نویس آیین‌نامه، دستورالعمل یا بخشنامه خود را یک هفته قبل از صدور، در تارنمای سایت خود به اطلاع عموم و فعالان اقتصادی برسانند تا فرصت لازم برای اعلام نظرات عموم و فعالان اقتصادی و تشکلهای وجود داشته باشد. هم‌چنین بر اساس ماده (۲۴) قانون مذکور، دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند

در چنین بستری، تصویب «قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار» در سال ۱۳۹۰ را می‌توان تلاشی برای پاسخ به این نیاز بنیادین تلقی کرد. هدف این قانون، صرفاً تسهیل‌گری اداری یا کاهش بروکراسی نبوده، بلکه بنا داشته است تا مجموعه‌ای از الزامات ساختاری را برای ارتقاء کیفیت حکمرانی اقتصادی و اصلاح رابطه دولت با بخش خصوصی نهادینه سازد. الزام به شفافیت اطلاعات اقتصادی، تقویت پاسخ‌گویی نهادهای اجرایی، تضمین ثبات مقررات و ایجاد بسترهای مشارکت بخش خصوصی در فرآیند تصمیم‌سازی، تنها بخشی از اصولی است که این قانون در پی تحقق آن‌ها بوده است.

❖ مواد ۲ و ۳ قانون؛ نهادینه‌سازی نقش تشکلهای اقتصادی در قانونگذاری

ماده (۲) قانون مذکور مقرر می‌دارد: «دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین‌نامه‌ها، نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکلهای ذی‌ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند، اعم از کارفرمایی و کارگری را درخواست و بررسی کند و هرگاه لازم دید آنان را به جلسات تصمیم‌گیری دعوت نماید». هم‌چنین به موجب ماده (۳) قانون مذکور: «دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین

می‌گردید و اجرای همان حکم نیز با مخالفت و تنش کمتری همراه بود. در مقابل، هنگامی که دولت و مجلس خود به الزامات مقرر در قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار پایبند نباشند، نتیجه آن تصویب قوانینی است که هرچند از حیث حقوقی لازم‌الاجرا هستند اما از حیث اجتماعی و اقتصادی فاقد پشتوانه مشارکتی بوده و در مرحله اجرا با اعتراض گسترده و مقاومت عملی مواجه می‌شوند. انتظار می‌رود دولت و مجلس، در وضع و اصلاح قوانین و مقررات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی، به الزامات مقرر در قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار پایبند بوده و با اخذ نظر واقعی تشکلهای اقتصادی، زمینه مشارکت مؤثر بخش خصوصی را فراهم سازند؛ در غیر این صورت، تصویب مقرراتی فاقد پشتوانه مشارکتی، ناگزیر با کاهش پذیرش اجرایی، افزایش تعارضات و تضعیف کارآمدی نظام قانون‌گذاری همراه خواهد بود.

به منظور شفاف‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی و ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، هرگونه تغییر سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اقتصادی را در زمان مقتضی قبل از اجراء، از طریق رسانه‌های گروهی به اطلاع عموم برسانند.

* قانون پایانه‌های فروشگاهی، نمونه‌ای از بی‌اعتنایی به الزامات مشارکتی

با وجود تصریح مواد (۲)، (۳)، (۲۴) و (۳۰) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار بر لزوم مشارکت تشکلهای اقتصادی و اخذ نظر بخش خصوصی در فرآیند تدوین و تصویب مقررات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی، بررسی نحوه تصویب «قانون تسهیل تکالیف مودیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان» نشان می‌دهد که این الزامات در عمل رعایت نشده است.

لایحه مزبور بدون اخذ نظر مؤثر از بخش خصوصی توسط دولت تنظیم و در مجلس نیز بدون تحقق سازوکارهای مشارکتی و ارزیابی آثار اقتصادی به قانون تبدیل شده است. نتیجه این رویکرد، تصویب حکمی است که آثار تورمی و رکودی آن برای بازار و بنگاه‌های اقتصادی قابل پیش‌بینی بوده و بی‌توجهی به این آثار، نشانه‌ای از گسست میان فرآیند قانون‌گذاری و واقعیات اقتصادی است. طرفه آنکه حتی در سطح اجرای قانون فوق و هنگام صدور فراخوان یازدهم مالیات بر ارزش افزوده (در اجرای حکم بند ۱ تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۴)، الزامات مواد (۲۴) و (۳۰) قانون بهبود توسط سازمان امور مالیاتی رعایت نگردیدند.

بدیهی است اگر نظر بخش خصوصی در مراحل تدوین لایحه و تصویب قانون به‌طور واقعی اخذ می‌شد، امکان طراحی حکمی تدریجی و متناسب با ظرفیت‌های بازار و شرایط اقتصادی کشور فراهم

انحراف از مسیر اصلی مالیات بر ارزش افزوده؛ از شفاف‌سازی اقتصاد تا جبران کسری بودجه

قانون مالیات بر ارزش افزوده برای اولین بار در سال ۱۳۸۷ در کشور ما تصویب و لازم‌الاجرا شد. به موجب این قانون، سازمان امور مالیاتی مکلف شد به تدریج فعالان اقتصادی را به منظور اجرای قانون و اخذ مالیات مذکور در هنگام فروش کالا یا ارائه خدمت فراخوان کند. مالیاتی که در ادبیات مالیه عمومی، در وهله نخست به مثابه سازوکاری برای افزایش شفافیت اقتصادی، رهگیری زنجیره تولید و توزیع و کاهش اقتصاد پنهان طراحی شد. انتخاب روش تفریقی غیرمستقیم (اعتباری یا صورتحسابی) در اغلب کشورها (که قانونگذار ایرانی هم از این الگو پیروی کرد) دقیقاً با همین هدف انجام می‌شود؛ روشی که با الزام فعالان اقتصادی به صدور صورتحساب و پذیرش اعتبار مالیاتی، امکان شناسایی تمامی حلقه‌های زنجیره کالا و خدمات را فراهم می‌کند. در چنین سازوکاری، کسب درآمد مالیاتی از طریق این منبع مالیاتی در وهله دوم اهمیت قرار می‌گیرد. تعیین نرخ اندک (۳ درصد در سال ۱۳۸۷) در کنار فراخوان تدریجی و مرحله‌ای کسب‌وکارها در سالیان اخیر، دلالت بر اهمیت ثانویه درآمدزایی از این منبع مالیاتی دارد.

با این حال، احکام قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مبنی بر افزایش نرخ مالیات مذکور از ۹ درصد به ۱۰ درصد (جهت متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان لشکری، کشوری و صندوق فولاد) و الزام سازمان امور مالیاتی به «فراخوان تمامی کسب‌وکارها» تا پایان سال ۱۴۰۳ (البته با تمدید یک‌ساله حکم مذکور بر اساس بند غ تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۴)، نشان می‌دهد قانونگذار و قوه مجریه، با یک چرخش قابل توجه از نگاه اصولی به نظام مالیات بر ارزش افزوده و کارکردهای اصلی آن فاصله گرفته است.

توضیح آنکه افزایش تدریجی نرخ مالیات بر ارزش افزوده (به‌ویژه افزایش اخیر آن به موجب قانون بودجه)، بیش از آنکه بازتاب ضرورت‌های فنی نظام مالیات بر ارزش افزوده باشد، بیانگر اتکای فزاینده دولت به این پایه مالیاتی برای جبران ناتوانی مالی و پوشش کسری بودجه بوده و نقش درآمدی آن پررنگ‌تر از کارکرد تنظیمی و شفاف‌سازی حلقه‌های تولید و توزیع کالاها و خدمات شده است، به‌ویژه آنکه با وجود حجم بالای کالای قاچاق در اقتصاد ایران، سازمان امور مالیاتی (و سایر دستگاه‌های مسئول) به جای رهگیری منشأ کالا و حلقه‌های پیشین، مالیات بر ارزش افزوده را از میزان فروش فعالان حلقه‌های مختلف مطالبه کرده و گویی اهمیتی ندارد که کالا در قلمرو رسمی اقتصاد قرار دارد یا خیر.

از سوی دیگر، سیاست صدور محدود فراخوان‌ها از سال ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۲ و مشمول نکردن بخش بزرگی از مشاغل، نشان می‌دهد پیش‌تر و به‌درستی، اجرای قانون مبتنی بر ملاحظات تدریجی بوده است، ولی الزام قانونی اخیر قانونگذار مبنی بر فراخوان همگانی تمامی مشاغل تا پایان سال ۱۴۰۴، بیانگر آن است که قانونگذار از رویکرد قبلی فاصله گرفته و به دلیل اضطراب ناشی از کمبود منابع مالی، بر درآمد ناشی از مطالبه ۱۰ درصدی مالیات از حساب شهروندان و جبران بخشی از هزینه‌های جاری و پرداخت بدهی‌های دولت، حساب ویژه‌ای باز کرده است؛ اقدامی که در شرایط تورمی موجود، به افزایش مستقیم قیمت کالاها و خدمات می‌انجامد. ملاحظه سایر احکام مالیاتی سال‌های اخیر (از جمله وضع مالیات بر خانه‌ها و خودروهای گران‌قیمت، محدود نمودن معافیت‌های مالیاتی، نگاه انقباضی به بخشودگی جریمه، صدور بخشنامه مطالبه مالیات علی‌الحساب موضوع ماده ۱۶۳ ق.م.م برای اولین بار در طول حیات این ماده و ...) مؤید این ادعاست.

فراخوان همگانی کسب‌وکارها جهت اجرای قانون مذکور و نتیجتاً افزایش ۱۰ درصدی قیمت کالاها و خدمات، نه تنها فشار مضاعفی بر مصرف‌کنندگان وارد می‌کند، بلکه می‌تواند تقاضا را کاهش داده و به تضعیف بنگاه‌های خرد و متوسط بینجامد. این تغییر رویکرد قانونگذار، اگرچه ممکن است بخشی از نیازهای مالی دولت را پوشش دهد اما در مقابل، منجر به ایجاد فشار مضاعف بر شهروندان در وضعیت اقتصادی موجود، تشدید رکود بازار و کاهش مشروعیت دستگاه مالیات‌ستانی خواهد شد.

فوری با سران سه قوه، نسبت به تبعات اجرای یکسان و غیرمرحله‌ای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای اصناف هشدار داده و بر ضرورت بازنگری در شیوه اجرا، به‌ویژه برای واحدهای کوچک و کم‌حاشیه، تأکید کرده است. این نامه، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سیگنال‌های سیاستی دولت، نشان‌دهنده درک بخشی از حاکمیت نسبت به ناترازی میان ظرفیت اجرایی اصناف و الزامات قانونی موجود است.

❖ از سوی دیگر، قاسم نوده‌فراهانی، رئیس اتاق اصناف ایران نیز طی دو نامه رسمی و جداگانه خطاب به رئیس‌جمهور، با تشریح مشکلات میدانی اصناف در اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و سامانه مؤدیان، خواستار اصلاح رویکردهای اجرایی، لحاظ‌کردن اصل تدریج در اجرا و پرهیز از اعمال یکسان قانون برای تمامی رسته‌ها و مقیاس‌های صنفی شده است. در این مکاتبات، به‌صراحت بر تفاوت بنیادین میان بنگاه‌های بزرگ و کسب‌وکارهای خرد تأکید شده و آمده است که اعمال قواعد واحد، بدون توجه به اندازه، حاشیه سود و سطح دسترسی به زیرساخت‌های دیجیتال، عملاً به حذف تدریجی واحدهای کوچک منجر خواهد شد.

❖ هم‌زمان، معاونت ریاست جمهوری نیز در چارچوب مأموریت‌های مرتبط با بهبود محیط کسب‌وکار، موضوع اصلاح فرآیندهای اجرایی قانون پایه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان را در دستور کار قرار داده و بر لزوم کاهش بار اداری و هزینه‌های تبعی برای اصناف خرد تأکید کرده است. این پیگیری‌ها در تعامل با دستگاه‌های اجرایی و نهادهای صنفی، نشانه‌ای از شکل‌گیری اجماع نسبی در سطح سیاست‌گذاری برای بازنگری در مسیر فعلی اجرای قانون است.

❖ در بعد تقنینی نیز، فراکسیون اصناف و بازرگانی مجلس شورای اسلامی با ورود فعال به موضوع، پیگیری رفع مشکلات کسب‌وکارهای خرد در اجرای قانون پایه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مالیاتی را در دستور کار قرار داده است. اعضای این فراکسیون، با استناد به گزارش‌های میدانی و نظرات کارشناسی، بر این نکته تأکید دارند که بدون تفکیک هوشمند رسته‌ها و بدون تعریف آستانه‌های حمایتی، اجرای این قوانین نه تنها به شفاف‌سازی منجر نمی‌شود، بلکه زمینه‌ساز گسترش بازار غیررسمی خواهد شد.

❖ مجموع این مکاتبات و پیگیری‌ها نشان می‌دهد که محور اصلی مطالبات اصناف، نه مخالفت با اصل مالیات‌ستانی، بلکه تأکید بر تدریجی بودن اجرا، تفاوت‌گذاری میان رسته‌ها و پرهیز از اجرای یکسان قانون برای همه اصناف است. رویکردی که در صورت توجه جدی سیاست‌گذار، می‌تواند ضمن حفظ پایه‌های مالیاتی دولت، از فرسایش سرمایه، تعطیلی واحدهای کوچک و تعمیق رکود در بازار جلوگیری کند.

تاریخ: ۱۴۰۴.۰۹.۱۸
شماره: ۱۲۳۳۲/ا.ا.ا.ص
پیوست: ۱

بسمه تعالی

جناب آقای دکتر محمدباقر قالیباف
رئیس محترم مجلس شورای اسلامی ایران

با سلام و احترام

همانگونه که استحضار دارید، به موجب ماده (۴) قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۱۴۰۲/۰۸/۲۳، سازمان امور مالیاتی مکلف گردیده است کلیه مؤدیان مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده را تا پایان سال ۱۴۰۳ (که مطابق با بند ۱ تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۴، تا پایان ۱۴۰۴ تمدید شده است) فراخوان نماید.

لازم به ذکر است اجرای دفعی و گسترده این الزام و اخذ ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده از خریداران و مصرف‌کنندگان در شرایطی که کسب‌وکارها در زیر فشارهای شدید اقتصادی قرار دارند، اقدامی پرخطر و هزینه‌زا خواهد بود. این واقعیت انکارناپذیر است که بسیاری از کسب‌وکارها، بویژه در سطوح خرد و متوسط با چالش‌هایی همچون رکود مزمن، کاهش قدرت خرید مصرف‌کنندگان، نوسانات قیمت مواد اولیه و افزایش هزینه‌های سربار مواجه‌اند. در چنین شرایطی، تحمیل تکالیفی سنگین آن هم به‌صورت دفعی و یکباره، می‌تواند به افزایش نارضایتی مؤدیان منجر شود.

تجربه سال‌های اخیر نشان داده که در غیاب زیرساخت‌های کامل اقتصادی، آموزش موثر و اقناع کسب‌وکارها، اجرای ناگهانی طرح‌های مالیاتی موجب جهش ناگهانی قیمت‌ها، انتقال فشار مالیاتی به مصرف‌کنندگان نهایی، ایجاد جو روانی منفی و در نهایت، افزایش تخلقات و حتی تعطیلی بسیاری از مشاغل خواهد شد. مسئولیت چنین پیامدهایی ناگزیر بر دوش سیاست‌گذار مالیاتی خواهد بود.

شایسته است دستگاه حاکمیت، با درک صحیح‌تری از وضعیت خاص فعلی، ضمن اتخاذ اقدامات لازم جهت اصلاح این بخش از قانون، مذکور، بصورت مرحله‌ای و زمانبندی‌شده، در یک بازه زمانی حداقل ۱۰ ساله، مبتنی بر شاخص‌هایی نظیر حجم فعالیت، ریسک مالیاتی و آمادگی ساختاری، نسبت به فراخوان مشاغل جهت اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده مبادرت نماید.

در غیر این صورت، پیامدهای ناخواسته و گسترده چنین تصمیمی ممکن است نه‌تنها اهداف مالیاتی نظام را مخدوش کند، بلکه به تضعیف سرمایه اجتماعی دولت در میان فعالان اقتصادی و به‌ویژه شهروندان بیانجامد. انبهایه پیشنهاد می‌گردد اصلاح متن قانونی فوق (در قالب لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ یا لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳) و یا سایر طرق مقتضی) با قید فوریت در دستور کار دولت قرار گیرد.

بهمن عبدالمی
رئیس اتاق تعاون ایران

قاسم نوده فراهانی
رئیس اتاق اصناف ایران

صمد حسن زاده
رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و
کشاورزی ایران

تهران - کدپستی - ۱۵۸۳۶۴۸۴۹۹- خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرست)، شماره ۱۷۵
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵ ۴۶۷۱- تلفن: ۸۵۷۳۰۰۰۰- دورنگار: ۸۸۸۲۵۱۱۱- info@iccima.ir www.iccima.ir

شماره: ۷۶۷۱۰
تاریخ: ۱۴۰۴/۹/۱۸
پیت:

بهت

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی
فراکسیون نظارت بر اتاق های اصناف
و بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

جناب آقای دکتر قالیباف رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

با سلام و احترام

تردید نیست که **قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان** از حیث شفاف سازی مبادلات اقتصادی، مقابله با فرار مالیاتی و استقرار حکمرانی داده محور، دارای جایگاه راهبردی در سیاست های اقتصادی کشور است. مع الوصف، فلسفه تقنینی این قانون مبتنی بر اجرای تدریجی، همراه با اطلاع رسانی مؤثر، آموزش فراگیر و حمایت های زیرساختی دولت، به ویژه برای مؤدیان خرد و کم برخوردار بوده است. مسئولیت تحقق این الزامات، به طور مشخص بر عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان امور مالیاتی کشور و وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار داشته است.

با وجود گذشت مدت زیادی از تصویب و ابلاغ قانون، شواهد میدانی نشان می دهد که اقدامات لازم در حوزه آموزش عمومی، ساده سازی فرآیندها، تأمین زیرساخت های فنی و پشتیبانی مستمر برای مؤدیان خرد، به صورت مؤثر و متناسب انجام نشده است. در نتیجه، بخش قابل توجهی از کسب و کارهای خرد، فاقد توان فنی، دانش مالی و امکانات لازم برای اجرای صحیح تکالیف مقرر هستند لذا در شرایط فعلی، اتخاذ رویکردی سخت گیرانه در اعمال تکالیف و جرایم، نه تنها اهداف قانون گذار در زمینه ارتقای شفافیت و افزایش تمکین داوطلبانه مالیاتی را محقق نمی سازد، بلکه منجر به افزایش تخلفات غیر عمدی، انباشت جرایم، تعطیلی واحدهای خرد، کاهش اشتغال و بروز نارضایتی های اجتماعی و معیشتی خواهد شد؛ پیامدهایی که در تعارض آشکار با سیاست های کلی نظام در حمایت از تولید و معیشت مردم است.

بر این اساس، پیشنهاد می شود **اتخاذ تدابیر مقرراتی** لازم در نحوه اجرای تکالیف مرتبط با سامانه مؤدیان و پایانه های فروشگاهی برای کسب و کارهای خرد و فاقد توان اجرایی، **در شورای هماهنگی اقتصادی سران قوا** مطرح و اقدامات لازم برای تعدیل ساختار جرایم و الزام دستگاه های اجرایی ذی ربط به ارائه آموزش، اطلاع رسانی شفاف و حمایت های زیرساختی مؤثر تا زمان آمادگی واقعی مؤدیان، در **دستور کار تقنینی مجلس** قرار گیرد.

محمد رضا رضایی
رئیس فراکسیون

رونوشت:

جناب آقای دکتر مدنی زاده وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی جهت استحضار
جناب آقای مهندس اتابک وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت جهت استحضار

ویژه نامه مالیات بر ارزش افزوده؛ از قانون تا ضرورت اصلاح

[www.otaghasnafa ايران.ir](http://www.otaghasnafaيران.ir)